

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΠΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Svetoslav Danchev. Υπεύθυνος τμήματος Μικροοικονομικής Ανάλυσης και Πολιτικής ΙΟΒΕ
Γιώργος Μανιάτης. Υπεύθυνος τμήματος Κλαδικών Μελετών ΙΟΒΕ
Κατερίνα Τουρίκη, Ερευνητική συνεργάτιδα ΙΟΒΕ

Σεπτέμβριος 2014

Περιεχόμενα

1. Αντικείμενο της ανάλυσης
2. Το πλαίσιο φορολόγησης των καπνικών προϊόντων στην Ελλάδα
3. Εξέλιξη της αγοράς καπνικών προϊόντων
4. Σενάρια εξέλιξης των δημοσίων εσόδων
5. Συμπεράσματα

Παράρτημα 1: Ανάλυση ζήτησης καπνικών προϊόντων

Παράρτημα 2: Στοιχεία φορολογίας καπνικών προϊόντων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Παράρτημα 3: Αναλυτικά αποτελέσματα σεναρίων

Αντικείμενο της ανάλυσης (I)

- Επείγουσα ανάγκη ταχείας δημοσιονομικής προσαρμογής από το 2010
- Σημαντική αύξηση των συντελεστών φορολόγησης των καπνικών προϊόντων με στόχο την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων
- Στρεβλώσεις στη λειτουργία της αγοράς – Αύξηση του παράνομου εμπορίου
- Απώλειες στα έσοδα που εισπράττει το κράτος
- Σταδιακή εξομάλυνση των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών – Επιτρέπει την επανεξέταση του πλαισίου φορολόγησης στην οικονομία
- Οι διορθωτικές κινήσεις πρέπει να ιεραρχηθούν και με κριτήριο το μέγεθος των στρεβλώσεων που έχουν δημιουργηθεί
- Η φορολόγηση των καπνικών προϊόντων εμπίπτει σε αυτή την κατηγορία

Αντικείμενο της ανάλυσης (II)

- Πλαίσιο φορολόγησης καπνικών προϊόντων – εξέλιξη και σύγκριση με ΕΕ
- Διερεύνηση επίδρασης οικονομικών συνθηκών και φορολόγησης στην αγορά καπνικών προϊόντων και στα δημόσια έσοδα
- Ενδεικτικά εναλλακτικά σενάρια φορολόγησης και εξέταση επιδράσεων:
  - Στην αγορά (νόμιμη και παράνομη) καπνικών προϊόντων
  - Στα δημόσια έσοδα
- Τελικές διαπιστώσεις

Το υφιστάμενο πλαίσιο φορολόγησης των καπνικών προϊόντων στην Ελλάδα

Από Ιανουάριο 2014 - σήμερα

Φορολογικοί συντελεστές	Τσιγάρα	Λεπτοκομμένος καπνός
ΦΠΑ επί της Τιμής Λιανικής Πώλησης (ΤΛΠ)	18,70%	18,70%
Αναλογικός φόρος επί της ΤΛΠ	20,00%	---
Πάγιος φόρος ανά ΦΜ (1.000 τσιγάρα / 1 κιλό καπνού)	82,50 €	156,70 €
Συντελεστής ΕΦΚ (επί της Μέσης Σταθμικής Τιμής – ΜΣΤ ₂₀₁₃)	67,10%	---
Ελάχιστος ΕΦΚ	117,50 €	---
ΜΣΤ ₂₀₁₃ ανά ΦΜ	175,15 €	213,52€*
Σύνολο Φόρου επί της ΜΣΤ ₂₀₁₃	85,80%	92,08%*

Πηγή: EU/TAXUD. Excise Duty Tables. January 2014

*Εκτιμήσεις IOBE. βάσει στοιχείων της Nielsen

Μία φορολογική μονάδα αντιστοιχεί σε 1000 τσιγάρα ή 1 κιλό λεπτοκομμένου καπνού

Η εξέλιξη των φορολογικών συντελεστών

	Συντελεστής ΕΦΚ	ΦΠΑ	Συντελεστής Πάγιου ΕΦΚ	Συντελεστής Ελάχιστου ΕΦΚ	Συντελεστής Αναλογικού ΕΦΚ	Ελάχιστος ΕΦΚ (€ / 000)	Σύνολο Φόρου (€ / 000)	ΜΣΤ (€ / 000)	Φορολογική Επιβάρυνση (% ΜΣΤ)	ΕΦΚ στο λεπτ/νο καπνό
Ιαν-05	57.50%	18.00%	5.00%	65.00%	53.86%	-----	98.21 €	135.00 €	72.8%	59%
Απρ-05	57.50%	19.00%	5.00%	65.00%	53.83%	50.46 €	99.18 €	135.00 €	73.5%	59%
Ιαν-06	57.50%	19.00%	5.00%	65.00%	53.83%	52.33 €	102.86 €	140.00 €	73.5%	59%
Ιουλ-06	57.50%	19.00%	5.00%	75.00%	53.83%	60.38 €	102.86 €	140.00 €	73.5%	59%
Ιαν-07	57.50%	19.00%	5.00%	75.00%	53.83%	60.38 €	102.86 €	140.00 €	73.5%	59%
Ιαν-08	57.50%	19.00%	5.00%	75.00%	53.83%	64.69 €	110.21 €	150.00 €	73.5%	59%
Ιαν-09	57.50%	19.00%	5.00%	75.00%	53.83%	64.69 €	110.21 €	150.00 €	73.5%	59%
Φεβ-09	57.50%	19.00%	5.00%	80.00%	53.83%	69.00 €	110.21 €	150.00 €	73.5%	59%
Ιαν-10	57.50%	19.00%	5.00%	80.00%	53.83%	73.60 €	117.55 €	160.00 €	73.5%	59%
18/1/2010	63.00%	19.00%	7.50%	75.00%	57.08%	75.60 €	126.35 €	160.00 €	79.0%	65%
Μαρ-10	65.00%	21.00%	7.50%	75.00%	58.82%	78.00 €	131.78 €	160.00 €	82.4%	67%
Μαϊ 2010	67.00%	23.00%	10.00%	75.00%	58.43%	80.40 €	137.12 €	160.00 €	85.7%	69%
Ιαν-11	65.00%	23.00%	15.00%	75.00%	52.45%	76.35 €	131.04 €	156.56 €	83.7%	67% (ελαχ. 75% ΜΣΤ)
Ιουλ-11	65.00%	23.00%	15.00%	100.00%	52.45%	101.80 €	131.04 €	156.56 €	83.7%	67%
Ιαν-12	65.00%	23.00%	15.00%	100.00%	52.45%	105.48 €	135.82 €	162.27 €	83.7%	67%
Νοε-12	69.30%	23.00%	56.02%	102.26%	20.00%	115.00 €	145.34 €	162.27 €	89.6%	153.0 €
Ιαν-13	68.75%	23.00%	55.75%	101.93%	20.00%	115.00 €	145.69 €	164.10 €	88.8%	153.0 €
Ιαν-14	67.10%	23.00%	54.90%	99.98%	20.00%	117.50 €	150.28 €	175.15 €	85.8%	156.7 €

*ΜΣΤ από Ιαν. 2011

- Οι συντελεστές ΕΦΚ παρουσίαζαν σταθερότητα μέχρι το 2009.
- Από τον Ιανουάριο του 2010 σημειώθηκαν συνεχείς μεταβολές στους φορολογικούς συντελεστές.
- Ο συντελεστής ΕΦΚ στα τσιγάρα έχει αυξηθεί κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από το 2009 και η συνολική φορολογική επιβάρυνση κατά 12 μονάδες πλησιάζοντας το 86% της ΜΣΤ.
- Η συνολική φορολογική επιβάρυνση στον λεπτοκομμένο καπνό έχει αυξηθεί κατά 14 ποσοστιαίες μονάδες από το 2009.
- Τον Νοέμβριο του 2012 επήλθαν σημαντικές δομικές αλλαγές στο πλαίσιο φορολόγησης.

Σε σύγκριση με την ΕΕ-28 η φορολογική επιβάρυνση μετά και τις τελευταίες αλλαγές είναι υψηλή σε όλες τις κατηγορίες καπνικών προϊόντων

Τσιγάρα

Φορολογικοί συντελεστές	Ελλάδα	Οδηγία ΕΕ	Μέσος όρος ΕΕ-28	Κατάταξη Ελλάδας
Συντελεστής ΕΦΚ (επί της ΜΣΤ ₂₀₁₃)	67,10%	Min 57%	62,43%	2 ^η
Πάγιος φόρος	82,50 € (54,90%)	7,5%-76,5%	74,41€ (42,07%)	8 ^η
Ελάχιστος ΕΦΚ	117,50 €	€64	€ 120,77	12 ^η
Σύνολο Φόρου επί της ΜΣΤ ₂₀₁₃	85,80%	---	79,99%	2 ^η

- Υψηλοί συντελεστές ΕΦΚ και παγίου στοιχείου
- 2^η υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση στην ΕΕ-28 (ως ποσοστό της τιμής)

Λεπτοκομμένος Καπνός

Φορολογικοί συντελεστές	Ελλάδα	Οδηγία ΕΕ	Μέσος όρος ΕΕ-28*	Κατάταξη Ελλάδας
Πάγιος φόρος	€ 156,7	---	[€7,30 - €252,22] ΜΟ: €81,66	4 ^η
Συντελεστής ΕΦΚ	---	min 40%		---
Ελάχιστος ΕΦΚ	---	€ 40	€ 84,17	---
Σύνολο ΕΦΚ	€ 156,7	---	€ 105,08	5 ^η
Σύνολο Φόρου επί της ΜΣΤ ₂₀₁₃	92.1%*		78%**	2 ^η

- Εξαιρετικά υψηλή φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με ΤΛΠ
- 16 κράτη μέλη αποκλειστικά πάγιο ΕΦΚ
- 9 κράτη μέλη μικτό σύστημα
- 3 κράτη μέλη μόνο αναλογικό ΕΦΚ
- 10 κράτη μέλη εφαρμόζουν ελάχιστο ΕΦΚ

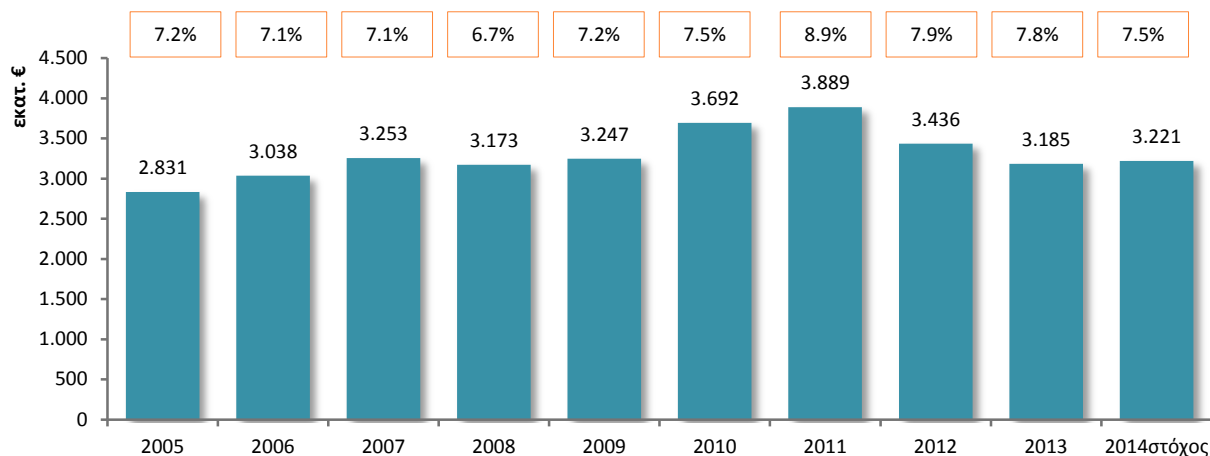
Πηγή: EU/TAXUD. Excise Duty Tables. January 2014

*Εκτίμηση ΙΟΒΕ

** Εκτίμηση ΙΟΒΕ για όσα κράτη μέλη (12) υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία

Παρά τις σημαντικές αυξήσεις στους συντελεστές ΕΦΚ και ΦΠΑ, η απόδοση εσόδων δεν ήταν η αναμενόμενη...

Σύνολο φορολογικών εισπράξεων από προϊόντα καπνού

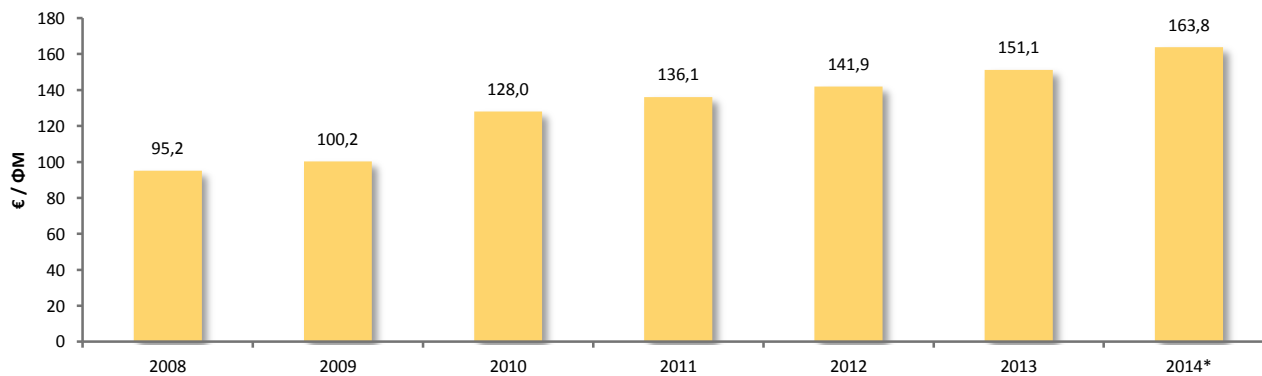

Εφόσον επιτευχθεί ο στόχος του προϋπολογισμού, τα έσοδα από τα καπνικά προϊόντα θα έχουν μειωθεί την περίοδο 2009-2014 κατά **0,8%**...

*Στόχος Κρατικού Προϋπολογισμού 2014. Δεν περιλαμβάνει τα πρόσθετα αναμενόμενα έσοδα (€50 εκατ.) από την αύξηση του παγίου ΕΦΚ τον Ιανουάριο 2014 για τη χρηματοδότηση του τομέα υγείας
Σημ: Η αύξηση των εσόδων το 2011 οφείλεται στην αλλαγή του διαστήματος απόδοσης του ΕΦΚ από 56 σε 28 ημέρες.

% επί των φορολογικών εσόδων

Σύνολο φόρου ανά ΦΜ (εκτιμήσεις ΙΟΒΕ)

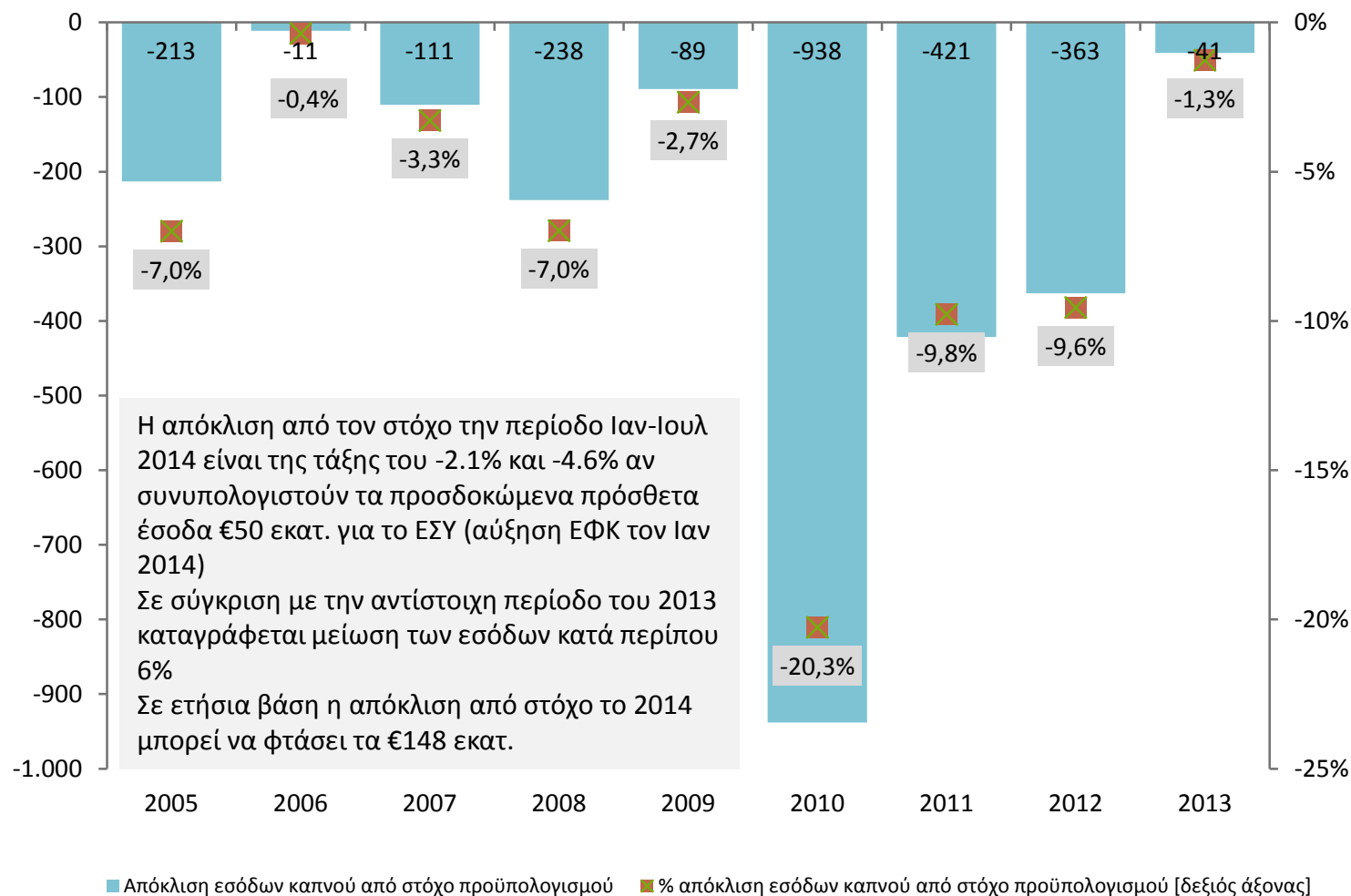

...όταν ο φόρος ανά ΦΜ αυξήθηκε κατά **63,4%**

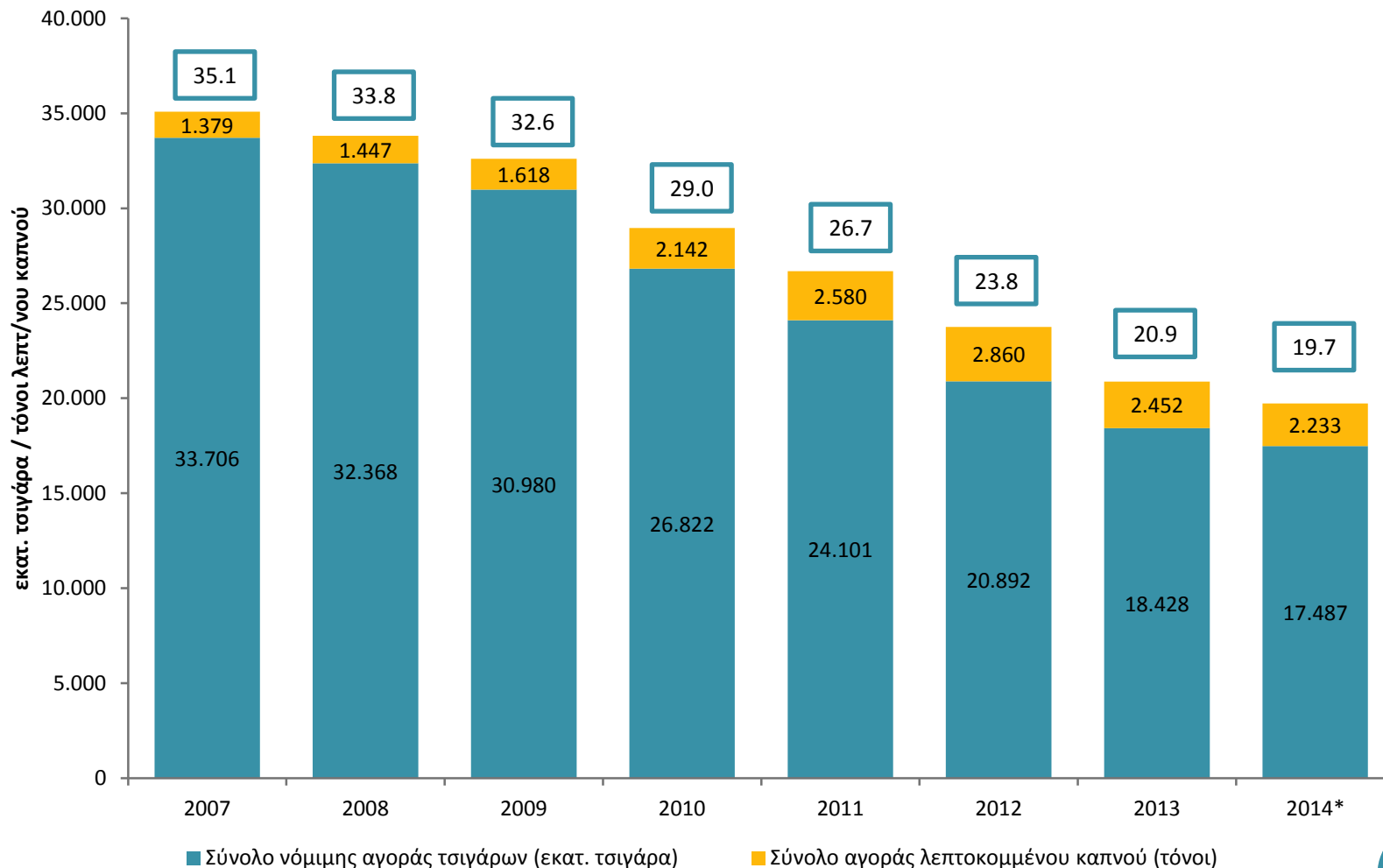
Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ.

... και οι αποκλίσεις των εσόδων σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού ήταν μεγάλες

Η αγορά καπνικών προϊόντων ακολουθεί συνεχή πτωτική πορεία (-36% την περίοδο 2009/2013)

Πηγή: Nielsen, εκτιμήσεις ΕΣΚΕΕ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ.

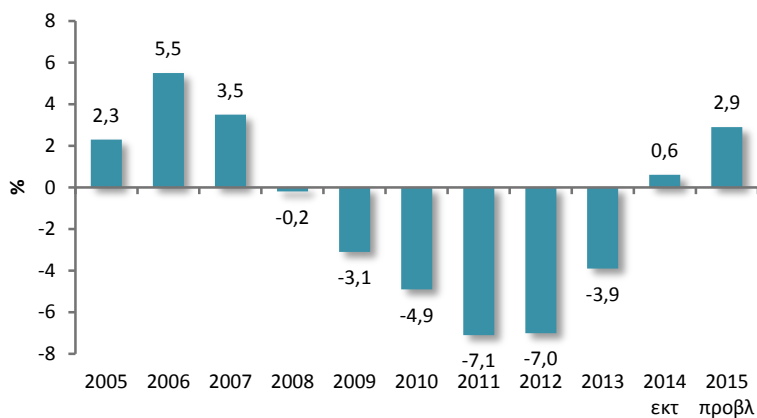
*Εκτίμηση ΙΟΒΕ για το 2014

** 1 γρ. καπνού ~ 1 τσιγάρο

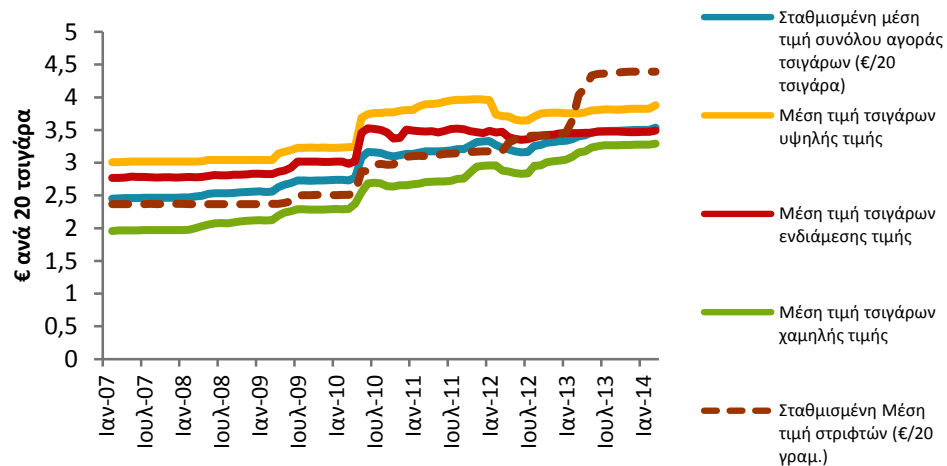
Δισ.
τσιγάρα*

Οι εξελίξεις στην αγορά αποδίδονται στην ύφεση και στην αύξηση των τιμών, παρά το γεγονός ότι τα περιθώρια της αλυσίδας εφοδιασμού περιορίστηκαν σημαντικά

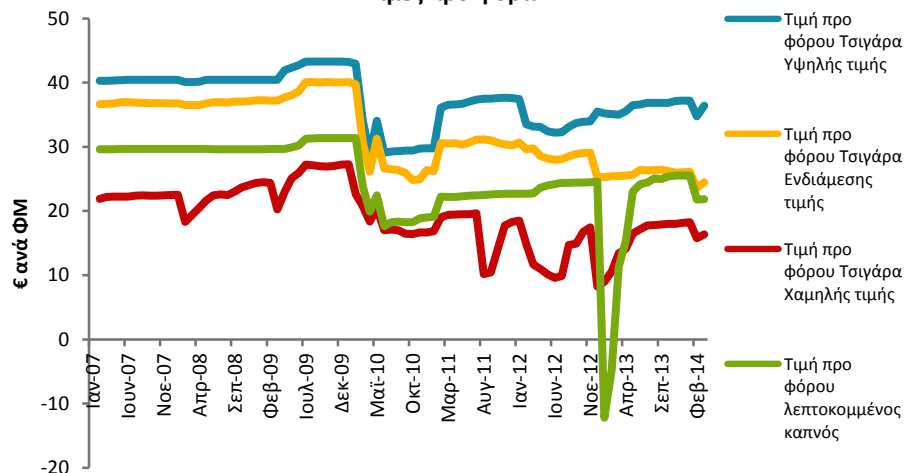
Πραγματικοί ρυθμοί μεταβολής ΑΕΠ

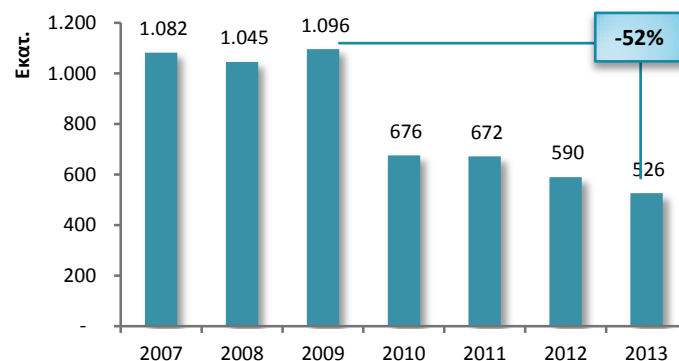
Σταθμισμένες μέσες τιμές καπνικών προϊόντων

Τιμές προ φόρων

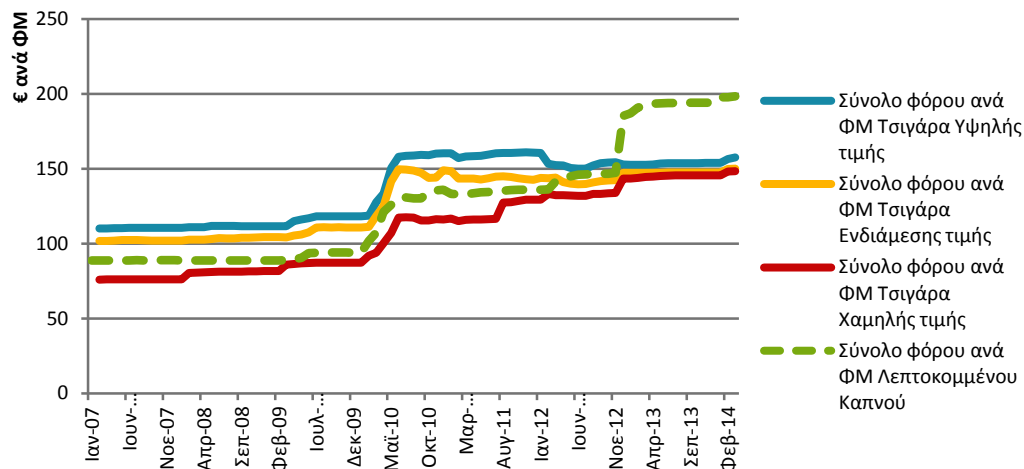

Εκτιμώμενος κύκλος εργασιών κλάδου (σύνολο εφοδιαστικής αλυσίδας)

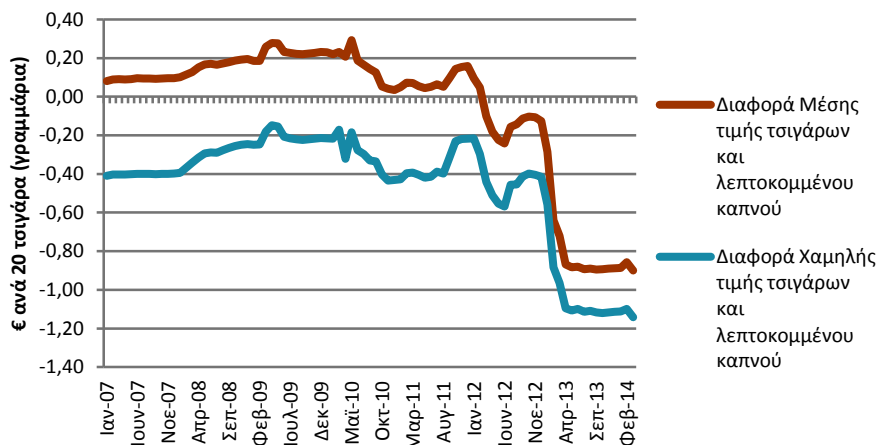

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

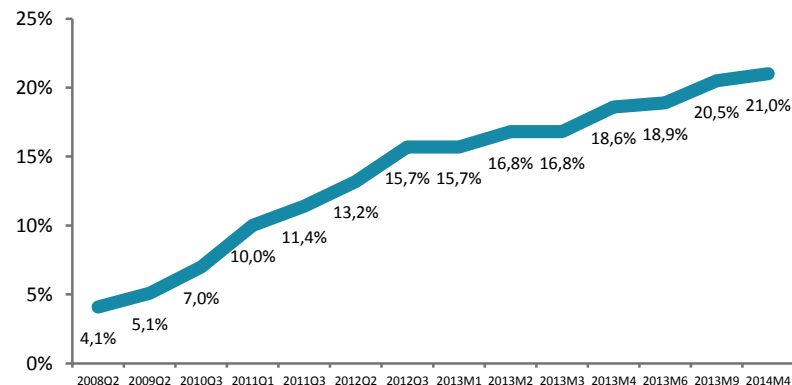
Οι τιμές αυξήθηκαν λόγω αύξησης της φορολογίας, ενώ η αλλαγή της δομής του φόρου επηρέασε δυσανάλογα το συνολικό φόρο και τις τιμές στις επιμέρους κατηγορίες καπνικών προϊόντων

- Σύγκλιση συνολικού φόρου ανά ΦΜ μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών τσιγάρων
- Η (ισοδύναμη) τιμή του λεπτοκομμένου καπνού* ξεπέρασε τη μέση τιμή των τσιγάρων, με τη διαφορά της τιμής να διευρύνεται σημαντικά μετά το 2013

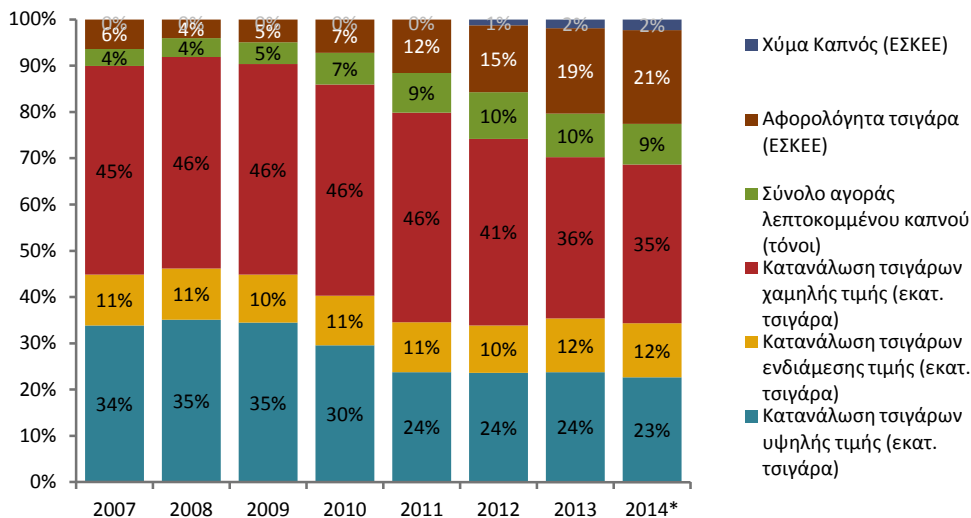
Ποσοστό αφορολόγητων τσιγάρων επί συνόλου αγοράς

Πηγή: Nielsen (ποσοστό αφορολόγητων) και Εκτιμήσεις IOBE.
*Υπόθεση: 1 τσιγάρο=1 γραμμαρίο καπνού

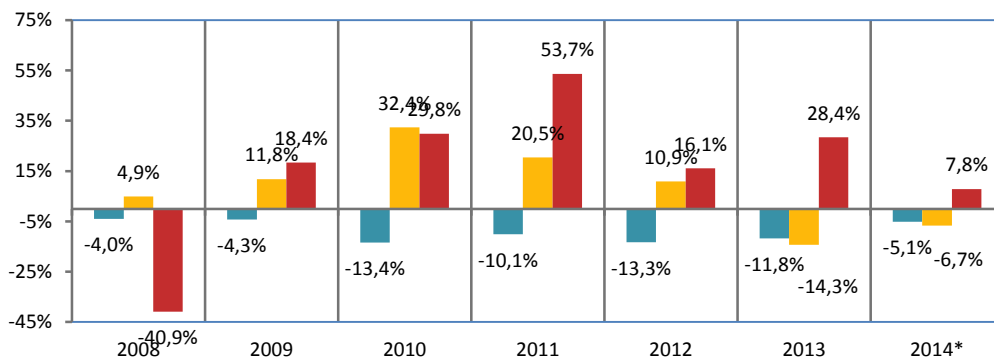
Ταυτόχρονα, παρατηρείται μεγάλη άνοδος στα αφορολόγητα τσιγάρα

Από τις εξελίξεις στην αγορά προκύπτει ότι τα τσιγάρα χαμηλής τιμής και ο λεπτοκομμένος καπνός λειτουργούν μερικώς ανασχετικά στη διείσδυση των αφορολόγητων καπνικών προϊόντων

- Το μερίδιο των νόμιμων τσιγάρων έχει μειωθεί από το 2007 κατά 18 ποσοστιαίες μονάδες υπέρ του λεπτοκομμένου καπνού, αλλά, κυρίως, των αφορολόγητων καπνικών προϊόντων
- Τις μεγαλύτερες απώλειες καταγράφουν οι κατηγορίες τσιγάρων χαμηλής και υψηλής τιμής
- Η κατανάλωση αφορολόγητων τσιγάρων ενισχύεται
- Ενδείξεις για σημαντική διείσδυση του χύμα καπνού τη διετία 2012/13

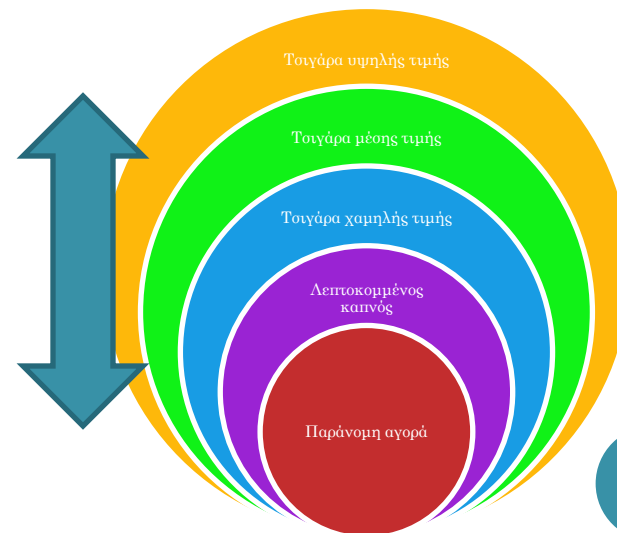
Μεταβολές στην αγορά καπνικών προϊόντων

- Μεταβολή συνολικής νόμιμης αγοράς τσιγάρων
- Μεταβολή αγοράς λεπτοκομμένου καπνού
- Μεταβολή αφορολόγητων τσιγάρων και καπνού

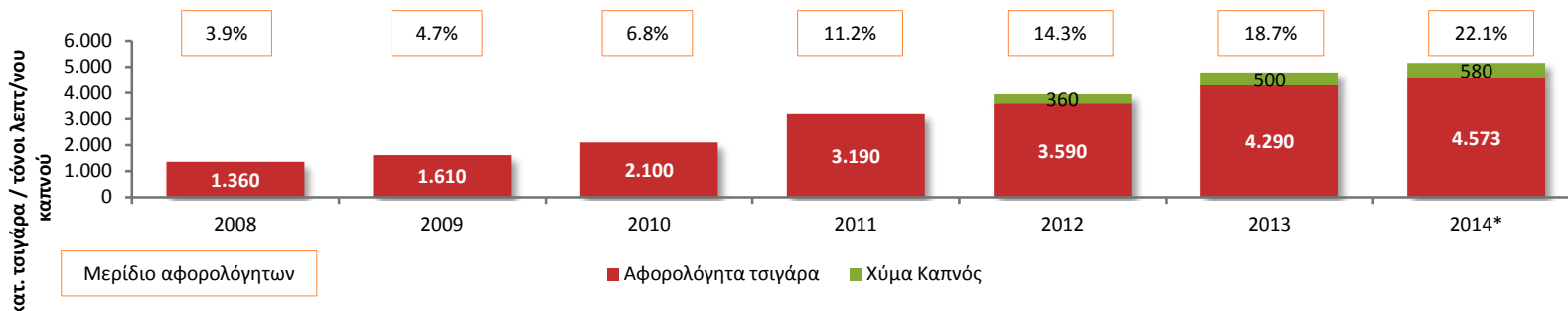
Πηγή: Nielsen. εκτιμήσεις ΕΣΚΕΕ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE.

*Εκτίμηση για το 2014

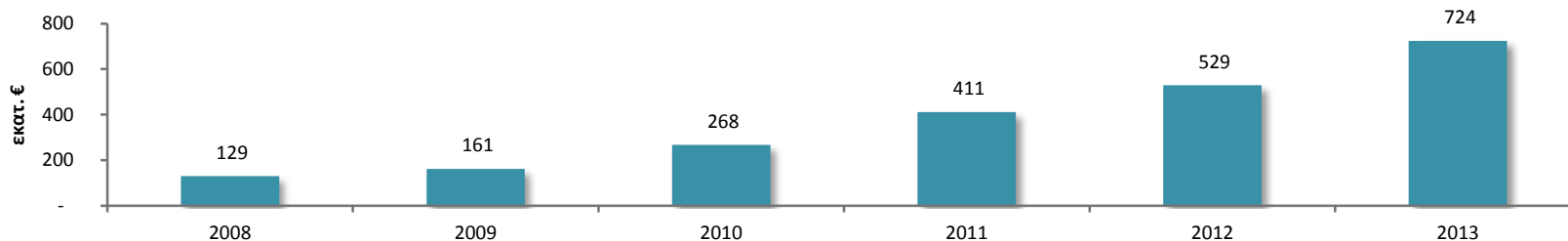

Η άνοδος στα αφορολόγητα καπνικά προϊόντα συνεπάγεται σημαντική «διαρροή» εσόδων για το κράτος

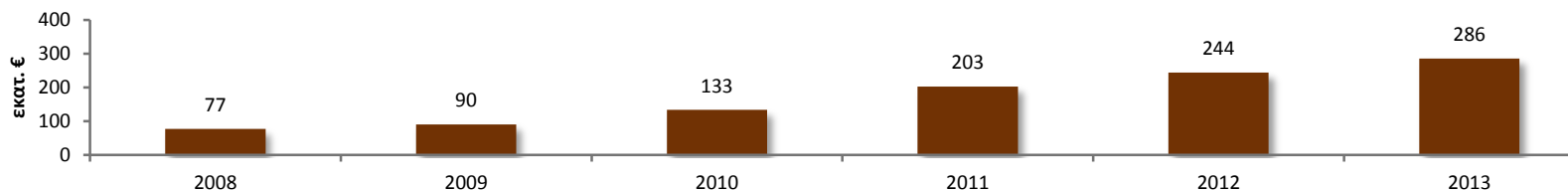
Ποσότητες αφορολόγητων καπνικών προϊόντων

«Διαφυγόντα» φορολογικά έσοδα με βάση τις ποσότητες παράνομων καπνικών προϊόντων

«Διαφυγόντα» φορολογικά έσοδα που αντιστοιχούν στη δαπάνη για την αγορά παράνομων καπνικών προϊόντων*

Πηγή: Στοιχεία από Nielsen και εκτιμήσεις IOBE.

*Υπόθεση: τιμή παράνομων τσιγάρων 1.5 €/πακέτο και καπνού 30 €/κιλό

Αναλύσαμε τη ζήτηση καπνικών προϊόντων με χρήση οικονομετρικών υποδειγμάτων*

- Εκτίμηση ελαστικότητας ζήτησης ως προς την τιμή και το εισόδημα για κάθε μία από τις κατηγορίες καπνικών προϊόντων
- Σενάρια εξέλιξης της αγοράς στο μέλλον
- Πως αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές επηρεάζουν:
  - Την κατανάλωση νόμιμων καπνικών προϊόντων
  - Την κατανάλωση αφορολόγητων καπνικών προϊόντων
  - Τα δημόσια έσοδα

*Οι εκτιμήσεις των οικονομετρικών υποδειγμάτων παρουσιάζονται στο Παράρτημα 1

Εξετάσαμε 4 σενάρια για την πιθανή εξέλιξη της αγοράς καπνικών προϊόντων μέχρι το 2016

Σενάριο Α: Βάσης

- Προβλέψεις διεθνών οργανισμών για ιδιωτική κατανάλωση και πληθωρισμό μέχρι το 2016
- Σταθερές τιμές προ-φόρων των καπνικών προϊόντων
- Καμία αλλαγή στη φορολογική πολιτική

Σενάριο Β: Αύξηση ΕΦΚ

- Αύξηση του πάγιου στοιχείου (και του ελαχίστου στα τσιγάρα) του ΕΦΚ καπνικών προϊόντων κατά €10 ανά φορολογική μονάδα

Σενάριο Γ: Σύγκλιση με ΜΟ της ΕΕ

- Συνολικός συντελεστής ΕΦΚ 65% στα τσιγάρα
- Ελάχιστος ΕΦΚ στα τσιγάρα στο 95% του ΕΦΚ επί της ΜΣΤ
- Πάγιος συντελεστής στα τσιγάρα στο 30% του ΕΦΚ επί της ΜΣΤ
- Πάγιος ΕΦΚ στο καπνό: €118 ανά ΦΜ

Σενάριο Δ: Μείωση ελάχιστου ΕΦΚ και ΕΦΚ στον καπνό

- Μείωση του ελάχιστου ΕΦΚ στα τσιγάρα κατά €10 ανά ΦΜ
- Μείωση του ΕΦΚ στο λεπτοκομμένο καπνό κατά €23 ανά ΦΜ

Στο σενάριο Β αυξάνεται η φορολογία των καπνικών κατά €10 ανά ΦΜ, με σκοπό να ενισχυθούν τα φορολογικά έσοδα

Α

Β

Γ

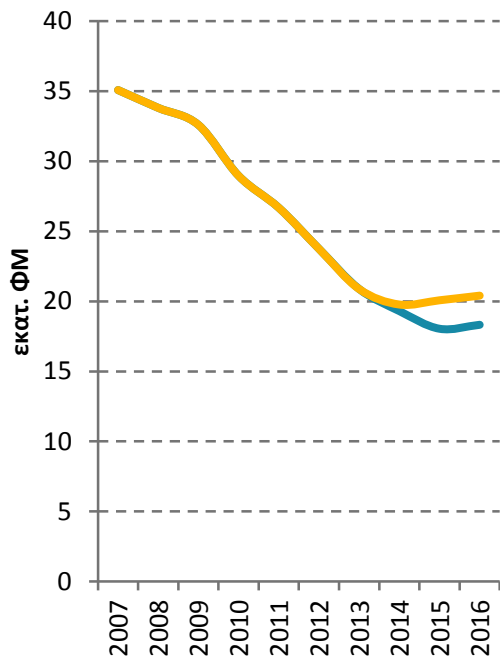
Δ

Παράμετρος	Τιμή Σενάριο Β	Τιμή Σενάριο Βάσης
Αναλογικός φόρος στα τσιγάρα	20%	20%
Πάγιος φόρος στα τσιγάρα	92,5 €/1000 τσιγάρα	82,5 €/1000 τσιγάρα
Ελάχιστος ΕΦΚ στα τσιγάρα	127,5 €/1000 τσιγάρα	117,5 €/1000 τσιγάρα
Πάγιος φόρος στο καπνό	166,7 €/χιλ. γρ.	156,7 €/χιλ. γρ.
Ημερομηνία αλλαγής	01-Οκτ-14	-

Η νόμιμη αγορά βρίσκεται το 2015-16 κατά περίπου 10% χαμηλότερα σε σχέση με το Σενάριο Βάσης, ενώ λόγω ενίσχυσης της παράνομης αγοράς τα φορολογικά έσοδα είναι μειωμένα κατά περίπου €50 εκατ.

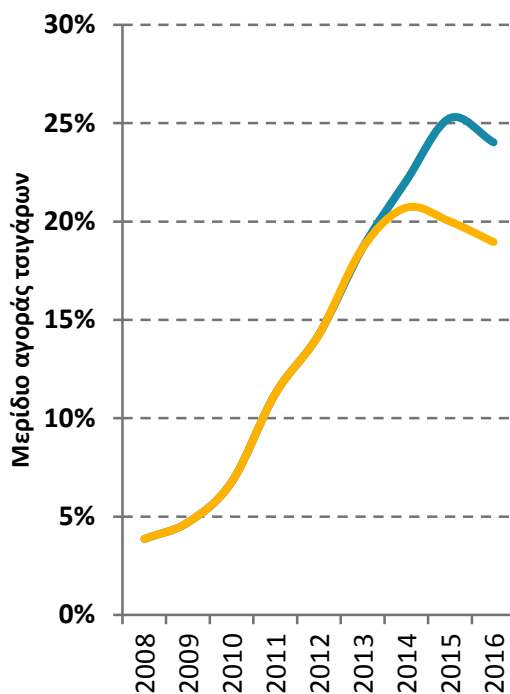

Σύνολο νόμιμης αγοράς καπνικών προϊόντων

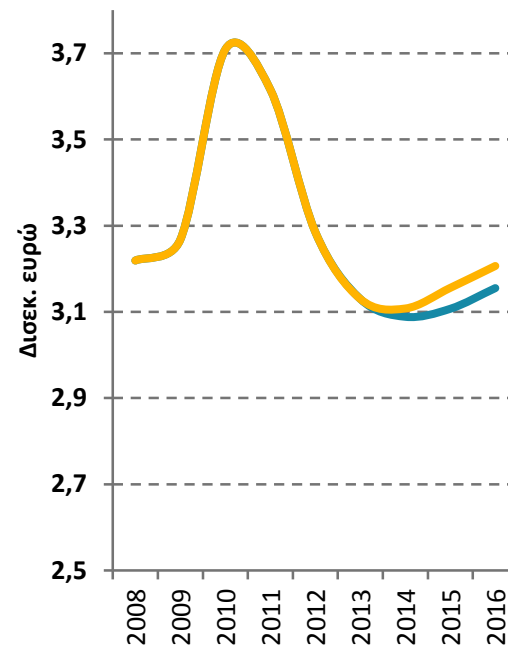
— Αύξηση παγίων φόρων κατά €10 ανά ΦΜ
— Σενάριο βάσης

Αφορολόγητα καπνικά προϊόντα

— Αύξηση παγίων φόρων κατά €10 ανά ΦΜ
— Σενάριο βάσης

Σύνολο εσόδων από τη φορολόγηση καπνικών προϊόντων

— Αύξηση παγίων φόρων κατά €10 ανά ΦΜ
— Σενάριο βάσης

Έτσι, η αύξηση της φορολόγησης ενδέχεται να δημιουργήσει υστέρηση στα έσοδα του κράτους

Στο σενάριο Γ εφαρμόζεται προσαρμογή των συντελεστών ΕΦΚ στην κατεύθυνση σύγκλισης με το ΜΟ στην ΕΕ

Α

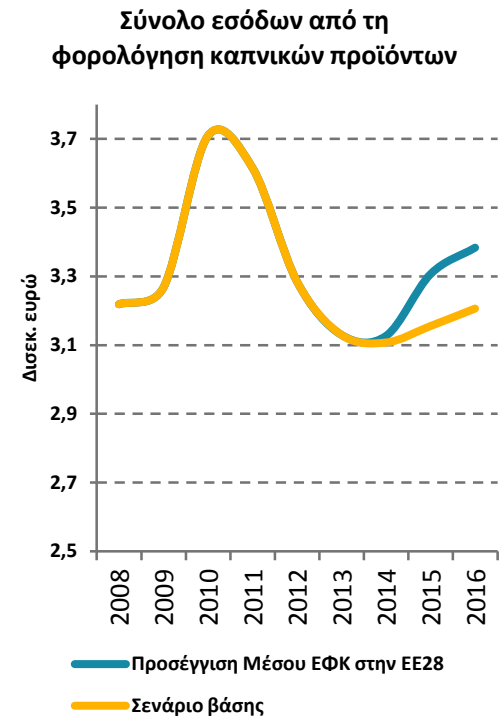
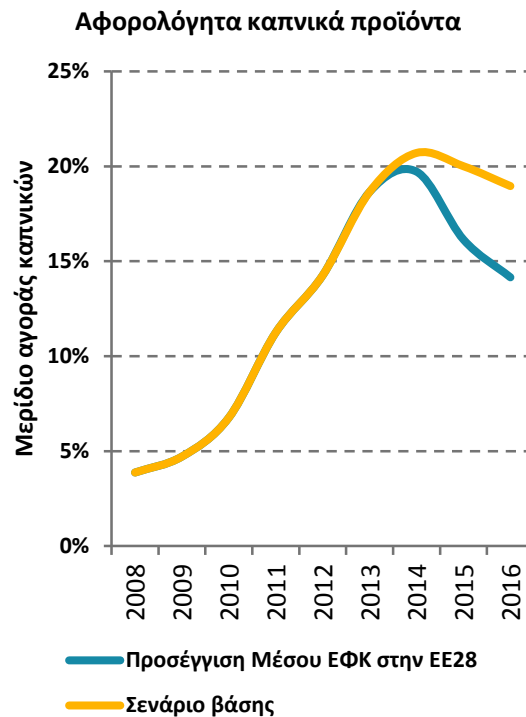
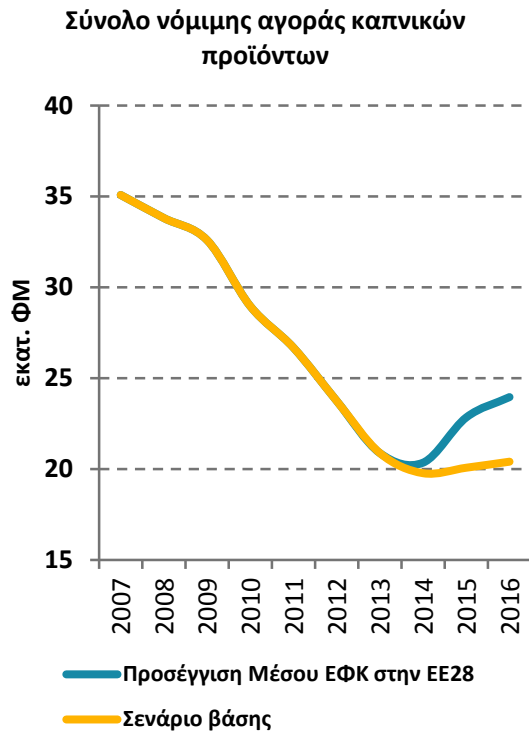
Β

Γ

Δ

Παράμετρος	Τιμή Σενάριο Γ	Τιμή Σενάριο Βάσης
ΕΦΚ στα τσιγάρα (% της ΜΣΤ)	65%	67,10%
Πάγιος Φόρος (% του ΕΦΚ)	30%	54,90%
Ελάχιστος ΕΦΚ (% του ΕΦΚ)	95%	99,98%
ΕΦΚ στο λεπτοκομμένο καπνό (€/ΦΜ)	118	156,7
Ημερομηνία αλλαγής	01-Οκτ-14	-

Οι πωλήσεις στη νόμιμη αγορά ανακάμπτουν στα 24 εκ. ΦΜ το 2016 (17,4% από ΣΒ), το μερίδιο των αφορολόγητων υποχωρεί κάτω από το 15% και τα φορολογικά έσοδα είναι αυξημένα κατά €151 και €177 εκατ. αντίστοιχα το 2015 και 2016

Η πιο ισορροπημένη φορολόγηση θα περιορίζε την έξαρση του λαθρεμπορίου, φέρνοντας αυξημένα έσοδα για το κράτος από το 2015 και έπειτα

Τέλος, εξετάσαμε την επίπτωση από μια μείωση του ελάχιστου φόρου στα τσιγάρα και του ΕΦΚ στον καπνό

Α

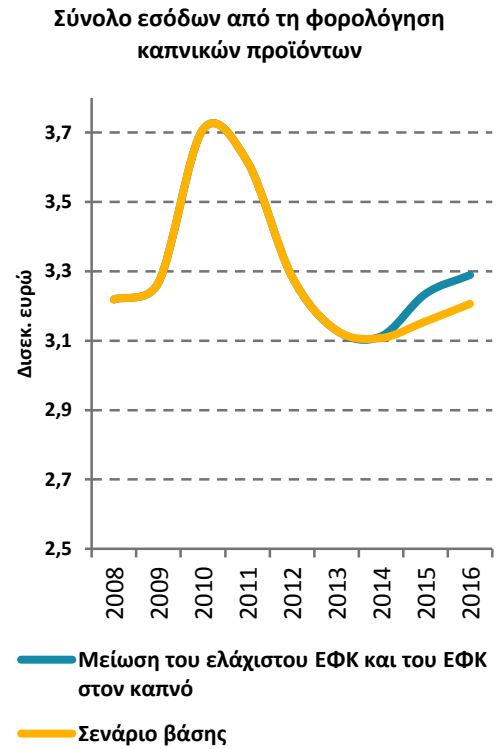
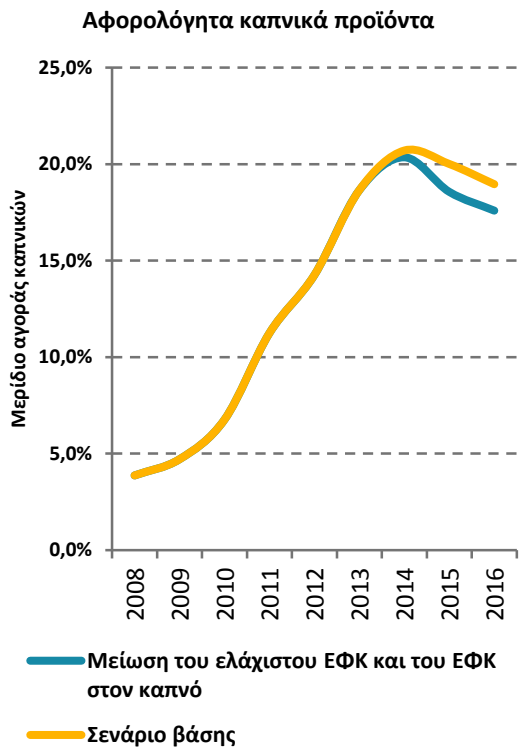
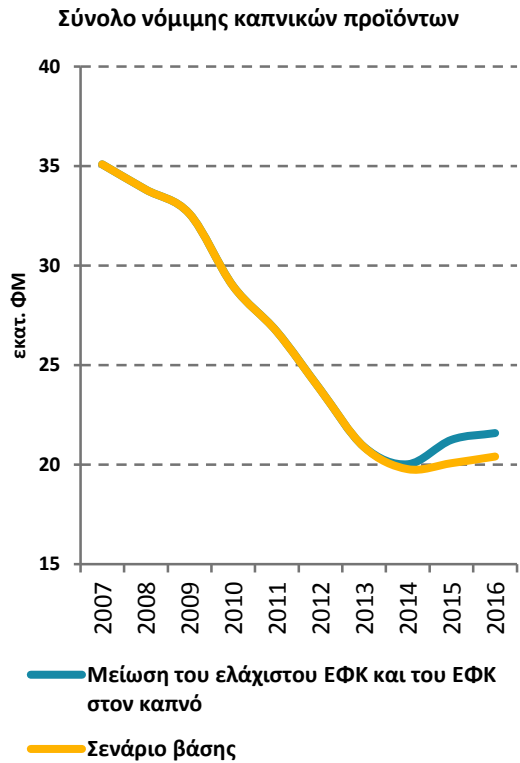
Β

Γ

Δ

Παράμετρος	Τιμή Σενάριο Δ	Τιμή Σενάριο Βάσης
Αναλογικός φόρος στα τσιγάρα	20%	20%
Πάγιος φόρος στα τσιγάρα	82,5 €/1000 τσιγάρα	82,5 €/1000 τσιγάρα
Ελάχιστος ΕΦΚ στα τσιγάρα	107,5 €/1000 τσιγάρα	117,5 €/1000 τσιγάρα
Πάγιος φόρος στο καπνό	130 €/χιλ. γρ.	156,7 €/χιλ. γρ.
Ημερομηνία αλλαγής	01-Οκτ-14	-

Η μείωση του ελάχιστου ΕΦΚ οδηγεί σε αυξημένη νόμιμη αγορά κατά περίπου 5,7% σε σύγκριση με το ΣΒ, μείωση του μεριδίου των αφορολόγητων (-1,4 ΠΜ) και αύξηση των εσόδων κατά €80 εκατ.

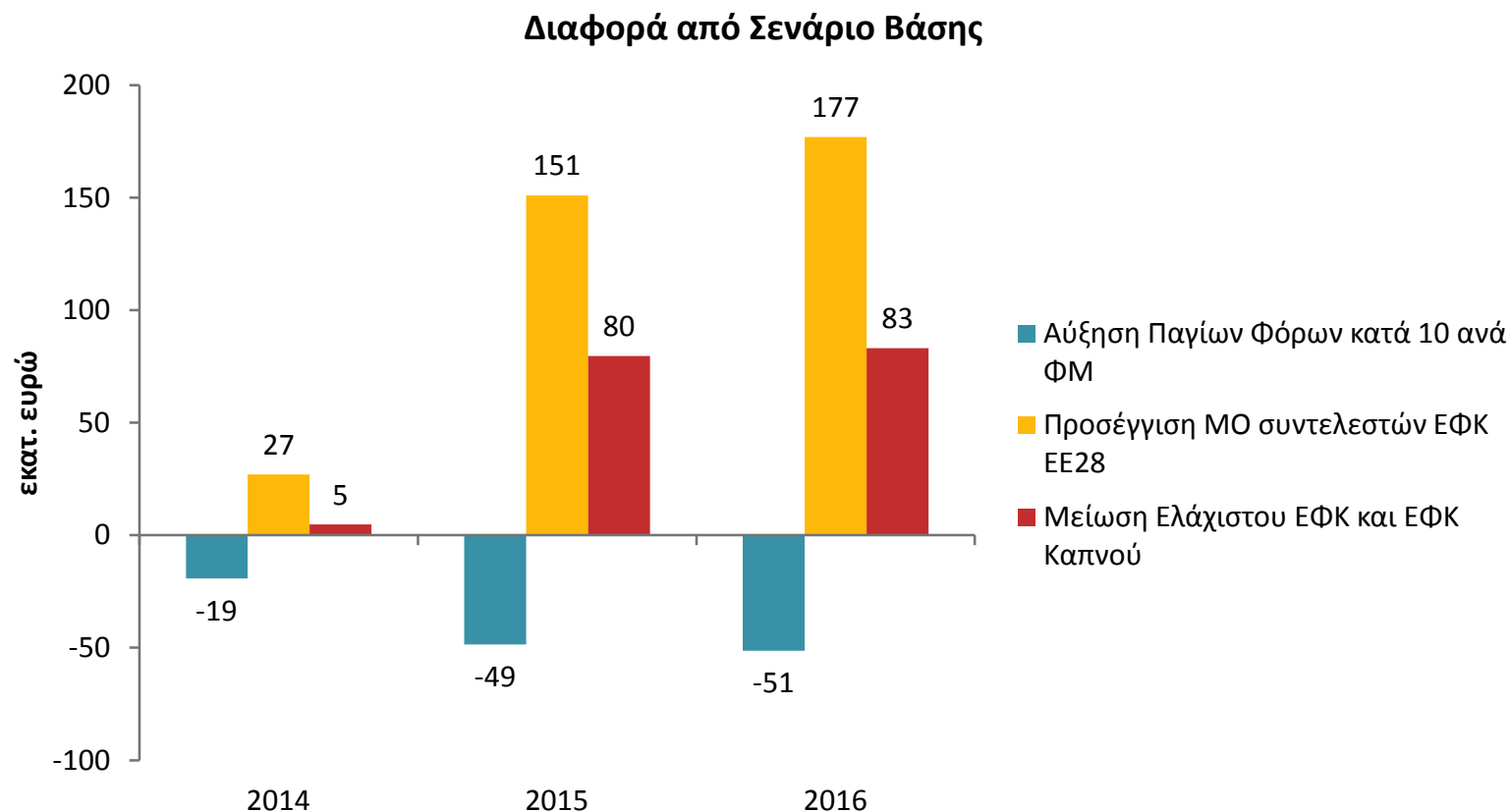

Η μείωση του ελάχιστου ΕΦΚ στα τσιγάρα και του ΕΦΚ στον καπνό περιορίζει την παράνομη αγορά και αυξάνει τα φορολογικά έσοδα

Βασικές διαπιστώσεις

- Το ύψος και η δομή της φορολογίας καπνικών προϊόντων έχει μεταβληθεί δραστικά από το 2009 με στόχο την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων.
- Σε σύγκριση με την ΕΕ-28 η φορολογική επιβάρυνση των καπνικών προϊόντων (ως % της τιμής) στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλή.
- Η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης έχει αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία του κλάδου και μαζί με την ύφεση συμβάλει στην άνοδο του παράνομου εμπορίου, με προεκτάσεις στα έσοδα που εισπράττει το κράτος.
- Παρά τις σημαντικές αυξήσεις στους συντελεστές ΕΦΚ και ΦΠΑ η απόδοση εσόδων δεν ήταν η αναμενόμενη.
- Με την αλλαγή στη δομή του φόρου επιβαρύνθηκαν σημαντικά οι τιμές καπνικών προϊόντων που λειτουργούσαν μερικώς ανασχετικά στο παράνομο εμπόριο.

Λόγω του παράνομου εμπορίου η φορολόγηση των καπνικών προϊόντων έχει φτάσει και ενδεχομένως ξεπεράσει το όριά της

Περαιτέρω αύξηση των φόρων κατά πάσα πιθανότητα θα μειώσει τα φορολογικά έσοδα, ενώ ελάφρυνση των φόρων είναι πολύ πιθανό να αυξήσει τα έσοδα του κράτους, περιορίζοντας την παράνομη αγορά.

Παράρτημα 1: Ανάλυση της ζήτησης καπνικών προϊόντων

Εκτιμήσαμε χωριστά τις συναρτήσεις ζήτησης στη νόμιμη αγορά τσιγάρων, στη νόμιμη αγορά λεπτοκομμένου καπνού και στα αφορολόγητα προϊόντα, λόγω περιορισμών στη διαθεσιμότητα στοιχείων

Τμήματα αγοράς καπνικών

Νόμιμη αγορά:

- Τσιγάρα υψηλής τιμής
- Τσιγάρα μεσαίας τιμής
- Τσιγάρα χαμηλής τιμής

Νόμιμη αγορά:

- Λεπτοκομμένος καπνός

Αφορολόγητα τσιγάρα

Αφορολόγητος λεπτοκομμένος καπνός

Εκτιμώμενες σχέσεις

Συνολική δαπάνη, ως συνάρτηση:

- Διαθέσιμου εισοδήματος
- Δείκτη τιμών των τσιγάρων

Μερίδιο κάθε τμήματος της νόμιμης αγοράς καπνικών, ως συνάρτηση:

- Συνολικής δαπάνης καπνικών
- Τιμών των καπνικών προϊόντων

Ποσότητα ως συνάρτηση:

- Σχετικής τιμής λεπτοκομμένου καπνού
- Διαθέσιμου εισοδήματος

Ποσότητα ως συνάρτηση:

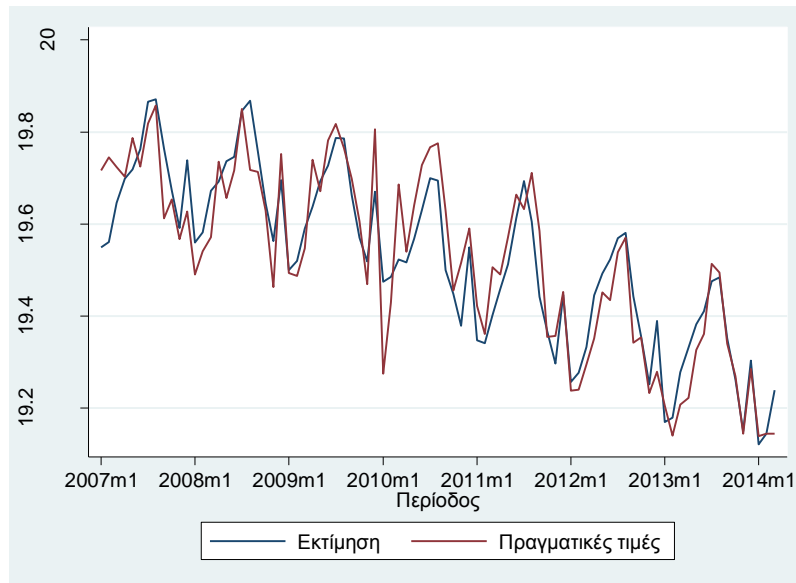
- Δείκτη τιμών των τσιγάρων
- Διαθέσιμου εισοδήματος

Ποσότητα ως συνάρτηση:

- Τιμής λεπτοκομμένου καπνού
- Διαθέσιμου εισοδήματος

Πώση του διαθέσιμου εισοδήματος κατά 10% οδηγεί σε μείωση της δαπάνης για νόμιμα τσιγάρα κατά 3,3%

	Ελαστικότητα	Τυπικό σφάλμα	t-statistic	P value	Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	
Δείκτης τιμών τσιγάρων	-0,68	0,17	-3,99	0,0%	-1,02	-0,34
Διαθέσιμο εισόδημα	0,33	0,13	2,47	1,6%	0,06	0,59

- Περίοδος εκτίμησης: Ιανουάριος 2007 – Μάρτιος 2014
- Πηγές στοιχείων:
  - Κατανάλωση και τιμές καπνικών – ΕΣΚΕΕ (από Nielsen)
  - Διαθέσιμο εισόδημα – Eurostat
  - Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή – ΕΛ.ΣΤΑΤ.
- Μέθοδος οικονομετρικής εκτίμησης – Robust Regression (Weighted Least Squares)
- Δείκτης τιμών καπνικών – εκτίμηση με τη μέθοδο του Stone

Αύξηση της μέσης τιμής τσιγάρων κατά 10% οδηγεί σε πώση της δαπάνης για νόμιμα τσιγάρα κατά 6,8%.

Για να εκτιμήσουμε την υποκατάσταση μεταξύ των κατηγοριών τσιγάρων εφαρμόσαμε το υπόδειγμα LA-AIDS

- Το υπόδειγμα Linear Approximation – Almost Ideal Demand System (LA-AIDS) των Deaton & Muellbauer (1980) εφαρμόζεται σε συστήματα ζήτησης αγαθών, όπου παρατηρείται στενή υποκατάσταση μεταξύ των αγαθών του συστήματος.
- Το μεγάλο πλεονέκτημα των συστημάτων ζήτησης είναι ότι επιτρέπουν την εκτίμηση συμμετρικών ελαστικοτήτων υποκατάστασης.
- Η δημοτικότητα του LA-AIDS οφείλεται στο γεγονός ότι προκύπτει από την ελαχιστοποίηση συνάρτησης δαπανών. αρκετά γενικευμένης μορφής.
  - Με αυτό τον τρόπο συνδέεται στενά με τη μικροοικονομική θεωρία.
- Εκτιμήθηκε ως σύστημα με τη μέθοδο Seemingly Unrelated Regressions (SUR)
  - Η συσχέτιση μεταξύ των καταλοίπων των εξισώσεων λαμβάνεται υπόψη

$$\Delta w_i = \beta_i \Delta \ln \left(\frac{x}{P} \right) + \sum_j \gamma_{ij} \Delta \ln p_j$$

$$\ln P = \sum_j w_j \Delta \ln p_j$$

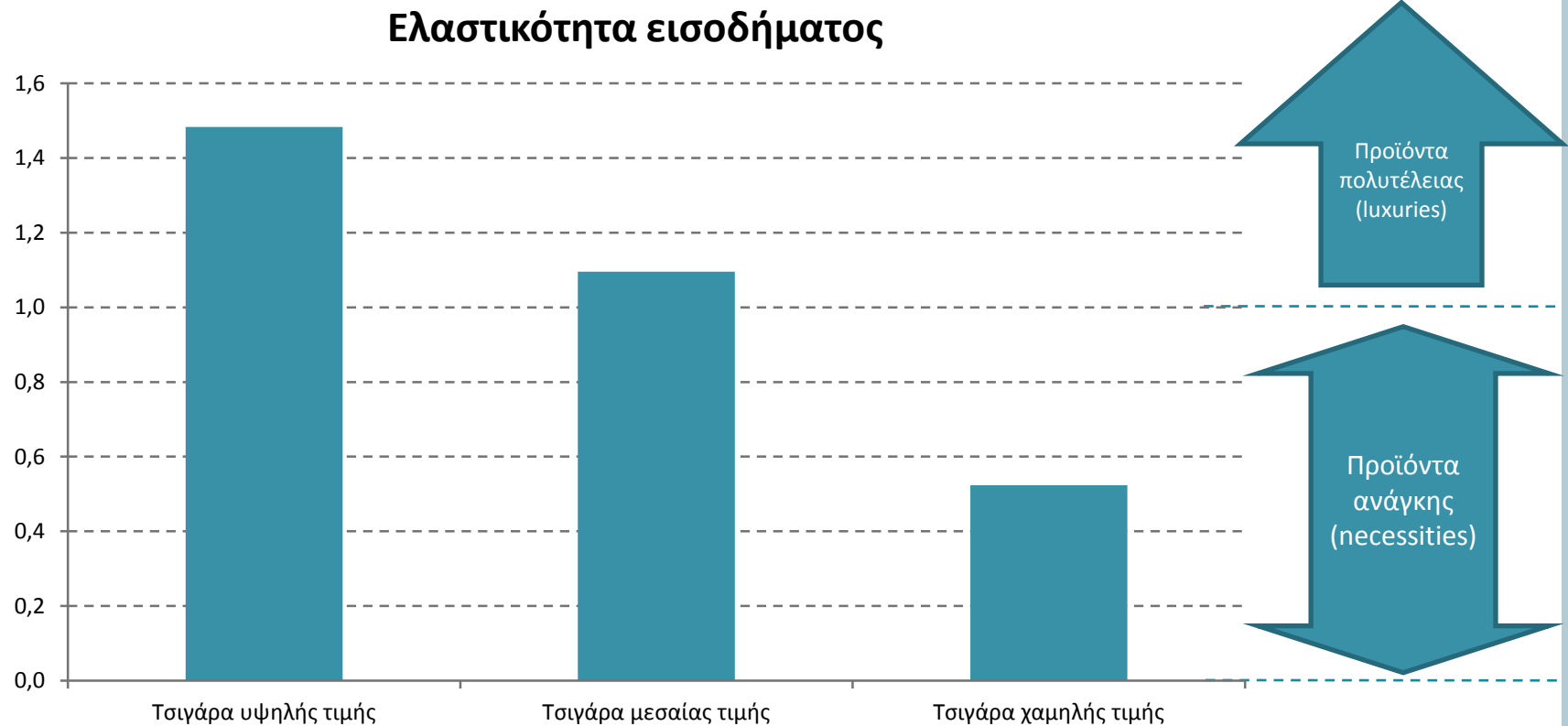
w_i : Μερίδιο της κατηγορίας τσιγάρων i στη συνολική δαπάνη

p_j : Τιμή της κατηγορίας τσιγάρων j

x : Συνολική δαπάνη τσιγάρων

P : Δείκτης τιμών του Stone

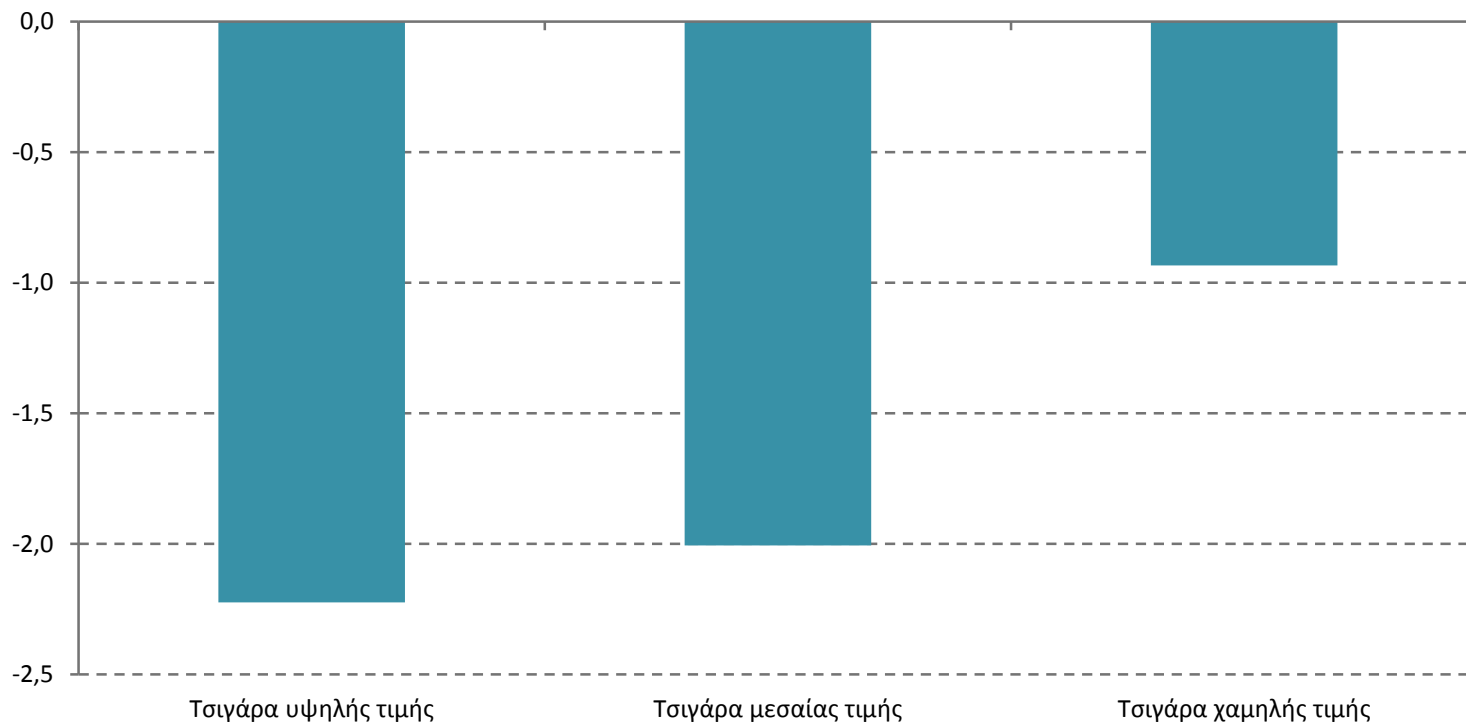
Η πτώση του εισοδήματος μειώνει τη ζήτηση των νόμιμων τσιγάρων

Πτώση του εισοδήματος κατά 10% μειώνει την κατανάλωση των τσιγάρων υψηλής τιμής κατά 15%, μεσαίας τιμής κατά 11% και χαμηλής τιμής κατά 5%.

Η ζήτηση των νόμιμων τσιγάρων, και ειδικά υψηλής και μεσαίας τιμής, είναι πολύ ελαστική ως προς μεταβολές της τιμής

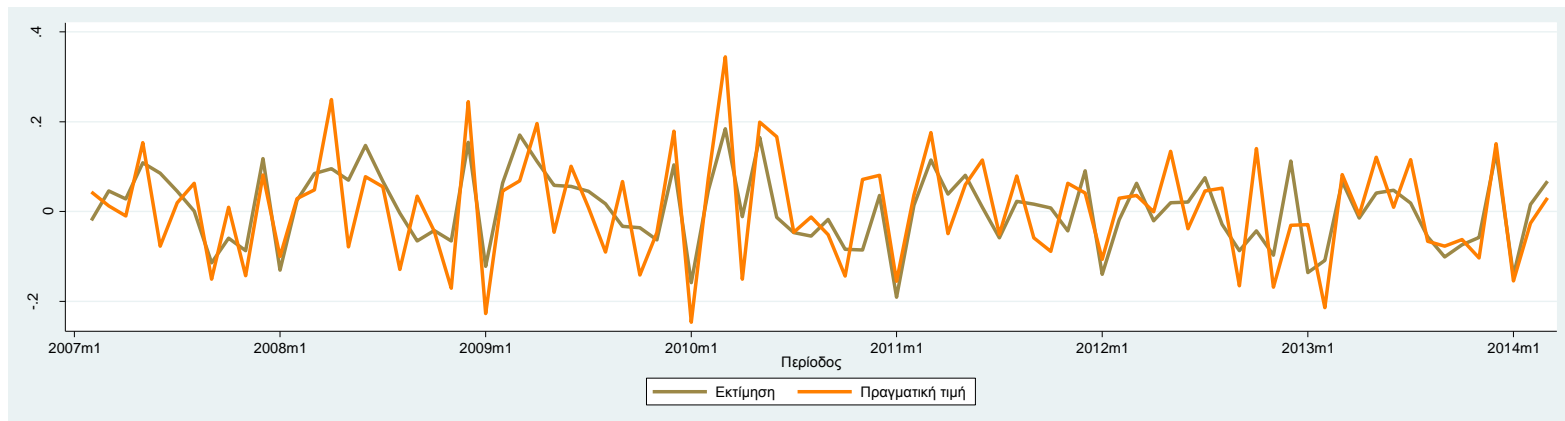
Ελαστικότητα τιμής

Αύξηση της τιμής κατά 10% οδηγεί σε πτώση της ζήτησης των τσιγάρων υψηλής τιμής κατά 22%, μεσαίας τιμής κατά 20% και χαμηλής τιμής κατά 9%.

Πτώση του διαθέσιμου εισοδήματος κατά 10% οδηγεί σε αύξηση της δαπάνης για λεπτοκομμένο καπνό κατά 4,4% βραχυπρόθεσμα και κατά επιπλέον 16,6% σε βάθος χρόνου

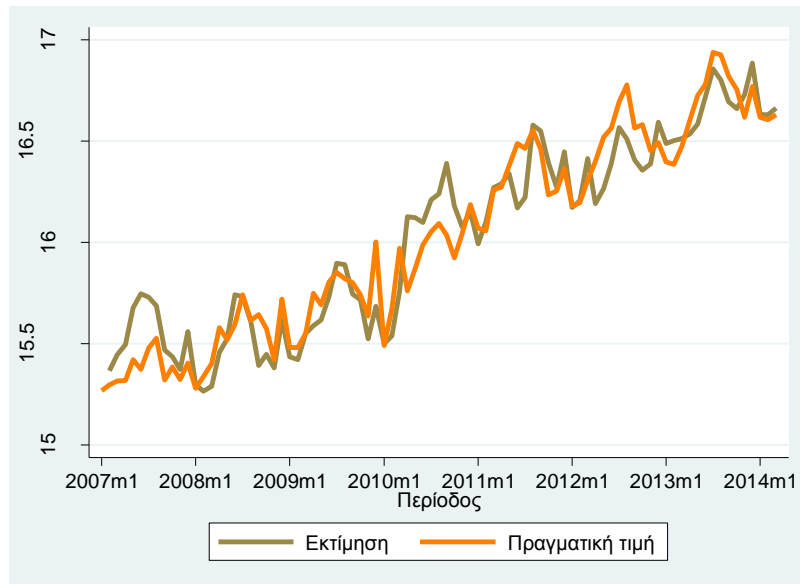
Error correction model - ADL(1,1)	Ελαστικότητα	Τυπικό σφάλμα	t-statistic	P value	Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	
Διαθέσιμο εισόδημα, πρώτη διαφορά	-0.44	0.17	-2.64	1.0%	-0.77	-0.11
Διαθέσιμο εισόδημα προηγούμενης περιόδου	-0.46	0.14	-3.39	0.1%	-0.73	-0.19
Σχετική τιμή λεπτοκομμένου καπνού, πρώτη διαφορά	-1.66	0.69	-2.42	1.8%	-3.03	-0.29
Σχετική τιμή λεπτοκομμένου καπνού προηγούμενης περιόδου	-0.56	0.19	-3.00	0.4%	-0.93	-0.19
Κατανάλωση λεπτοκομμένου καπνού προηγούμενης περιόδου	-0.28	0.08	-3.61	0.1%	-0.43	-0.12

Αύξηση της σχετικής τιμής καπνού κατά 10% οδηγεί σε πτώση της κατανάλωσης καπνού κατά 16,6% βραχυπρόθεσμα και κατά επιπλέον 20,3% σε βάθος χρόνου.

Η ζήτηση για αφορολόγητα τσιγάρα επηρεάζεται από τις τιμές των νόμιμων τσιγάρων και το διαθέσιμο εισόδημα

	Συντελεστής	Τυπικό σφάλμα	t-statistic	P value	Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	
Διαθέσιμο εισόδημα	-1.41	0.23	-6.17	0.0%	-1.87	-0.96
Δείκτης τιμών των νόμιμων τσιγάρων	2.78	0.55	5.06	0.0%	1.68	3.87

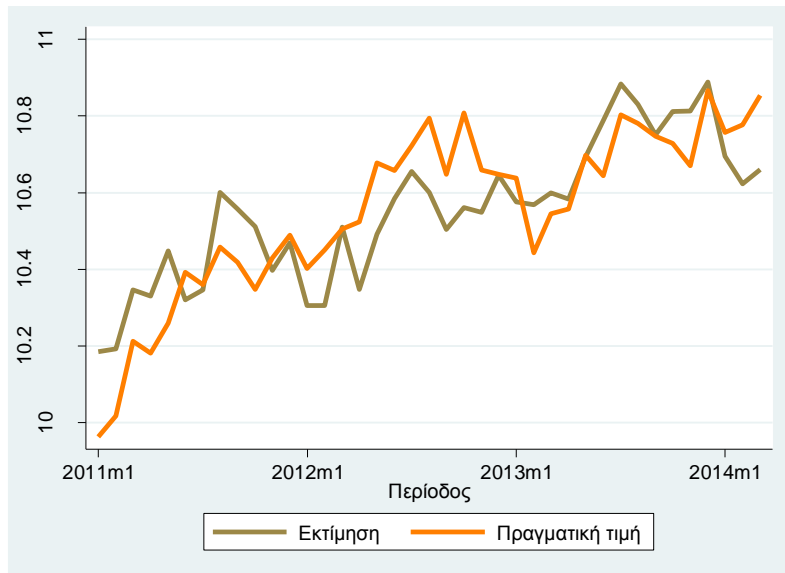
- 10% μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος μεταφράζεται σε αύξηση της ζήτησης για αφορολόγητα τσιγάρα κατά 14,1%.
- 10% αύξηση του δείκτη τιμών των νόμιμων τσιγάρων οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης των αφορολόγητων τσιγάρων κατά 27,8%.

Μέρος της ζήτησης για νόμιμα καπνικά προϊόντα που χάνεται κατευθύνεται στην παράνομη αγορά.

Λιγότερο έντονη η σύνδεση της ζήτησης για «χύμα» καπνό με τις εξελίξεις στη νόμιμη αγορά

	Συντελεστής	Τυπικό σφάλμα	t-statistic	P value	Διάστημα εμπιστοσύνης 95%	
Διαθέσιμο εισόδημα	-1.02	0.38	-2.68	1.3%	-1.81	-0.24
Τιμή λεπτοκομμένου καπνού	0.63	0.21	2.99	0.6%	0.20	1.07

- 10% μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος οδηγεί σε ισοδύναμη αύξηση της ζήτησης για αφορολόγητο καπνό.
- Αύξηση της τιμής λεπτοκομμένου καπνού στη νόμιμη αγορά κατά 10%, οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για αφορολόγητο καπνό κατά 6,3%.

Η ανάλυση της ζήτησης για αφορολόγητο καπνό και η εξαγωγή αντίστοιχων συμπερασμάτων δυσχεραίνεται από την περιορισμένη διαθεσιμότητα στοιχείων κατανάλωσης για το συγκεκριμένο προϊόν.

Περιγραφή δεδομένων αγοράς καπνικών προϊόντων

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στις οικονομετρικές εκτιμήσεις καλύπτουν την περίοδο από τον Ιανουάριο 2007 έως το Μάρτιο 2014 και προέρχονται από την έρευνα Nielsen Retail Audit.

Η έρευνα διεξάγεται στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στην Κρήτη. Τα νησιά Ιονίου και Αιγαίου δεν συμπεριλαμβάνονται. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν την κατανάλωση τσιγάρων ανά τιμολογιακή κατηγορία (χαμηλή, ενδιάμεση, υψηλή τιμή) και λεπτοκομμένου καπνού, καθώς και τις αντίστοιχες σταθμισμένες (με βάση τις πωλήσεις) μέσες τιμές.

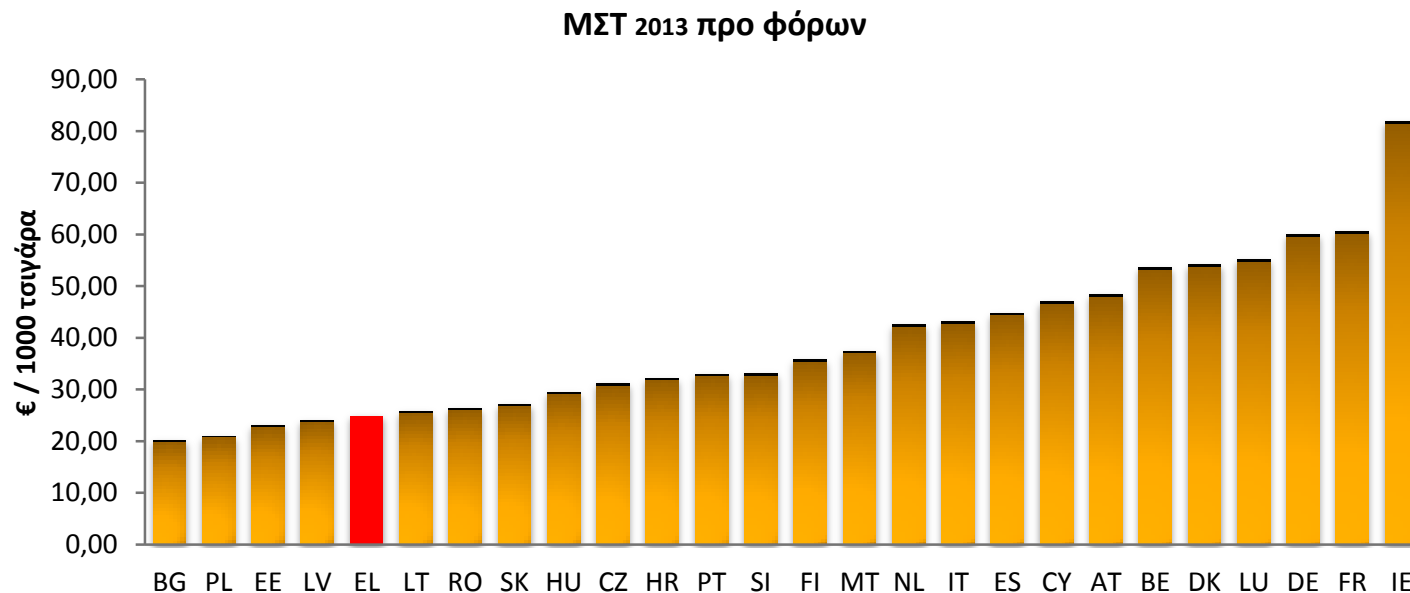
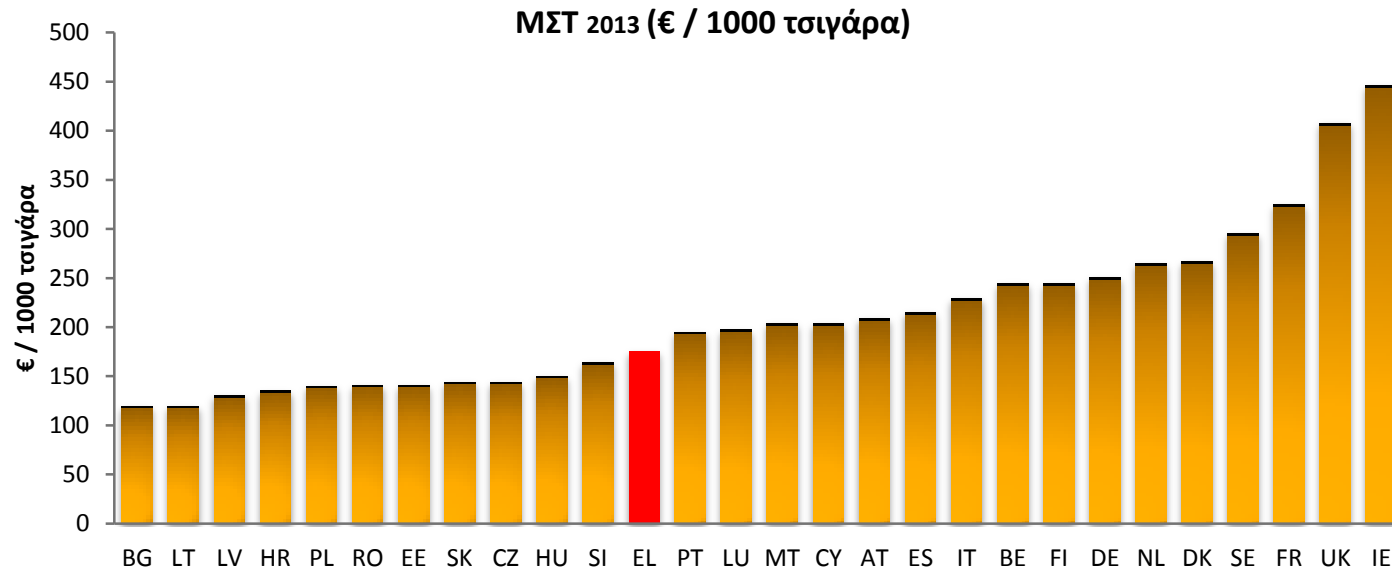
Τα καλυπτόμενα από την έρευνα της Nielsen κανάλια πώλησης περιλαμβάνουν τα Περίπτερα & Ψιλικά για το σύνολο της περιόδου συν τα καταστήματα τροφίμων από το 2009 και μετά. Πραγματοποιήθηκε προσαρμογή των στοιχείων για τα έτη 2007 και 2008 καθώς με την προσθήκη των καταστημάτων τροφίμων η κάλυψη της Nielsen ανέβηκε κατά 12% περίπου μονάδες. Η προσαρμογή της συνολικής αγοράς βασίστηκε στα στοιχεία Nielsen Retail Audit σε συνδυασμό με τα ποσοστά κάλυψης της Nielsen.

Στοιχεία ανάλυσης κάλυψης είναι διαθέσιμα σε μηνιαία βάση από το Μάιο 2007 ως το Μάρτιο 2014. Για την περίοδο Ιαν-Απρ 2007, έχει χρησιμοποιηθεί ο μέσος όρος κάλυψης της περιόδου Μαι-Δεκ 2007.

Χρησιμοποιήθηκαν επίσης στοιχεία από το Empty racks survey της εταιρίας Nielsen συνδυαστικά με στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση Project Star 2012 της εταιρείας KPMG σχετικά με το μέγεθος της κατανάλωσης αφορολόγητων τσιγάρων στην Ελλάδα.

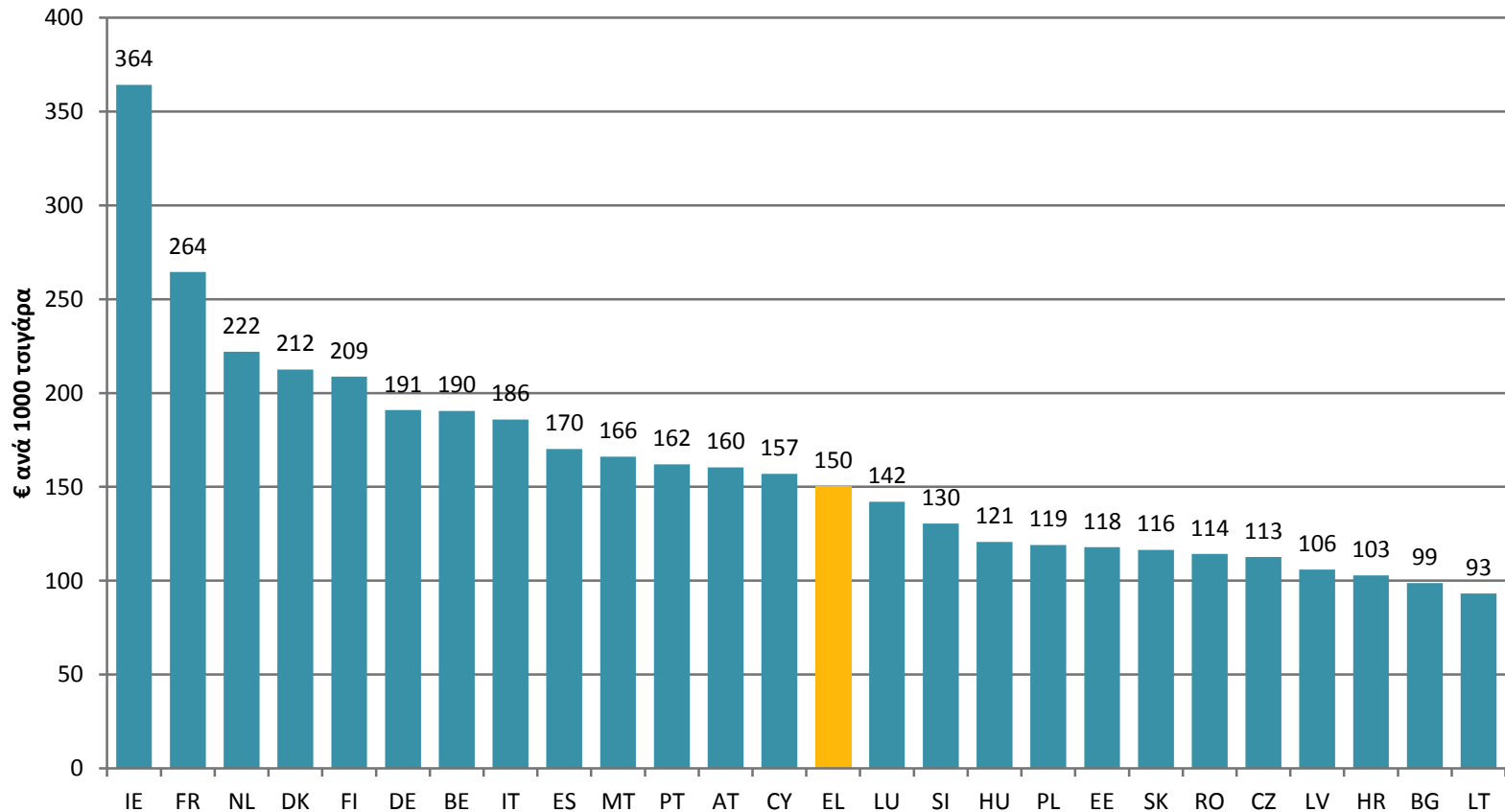
Παράρτημα 2: Στοιχεία φορολογίας καπνικών προϊόντων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι Μέσες σταθμικές τιμές των τσιγάρων στην ΕΕ-28

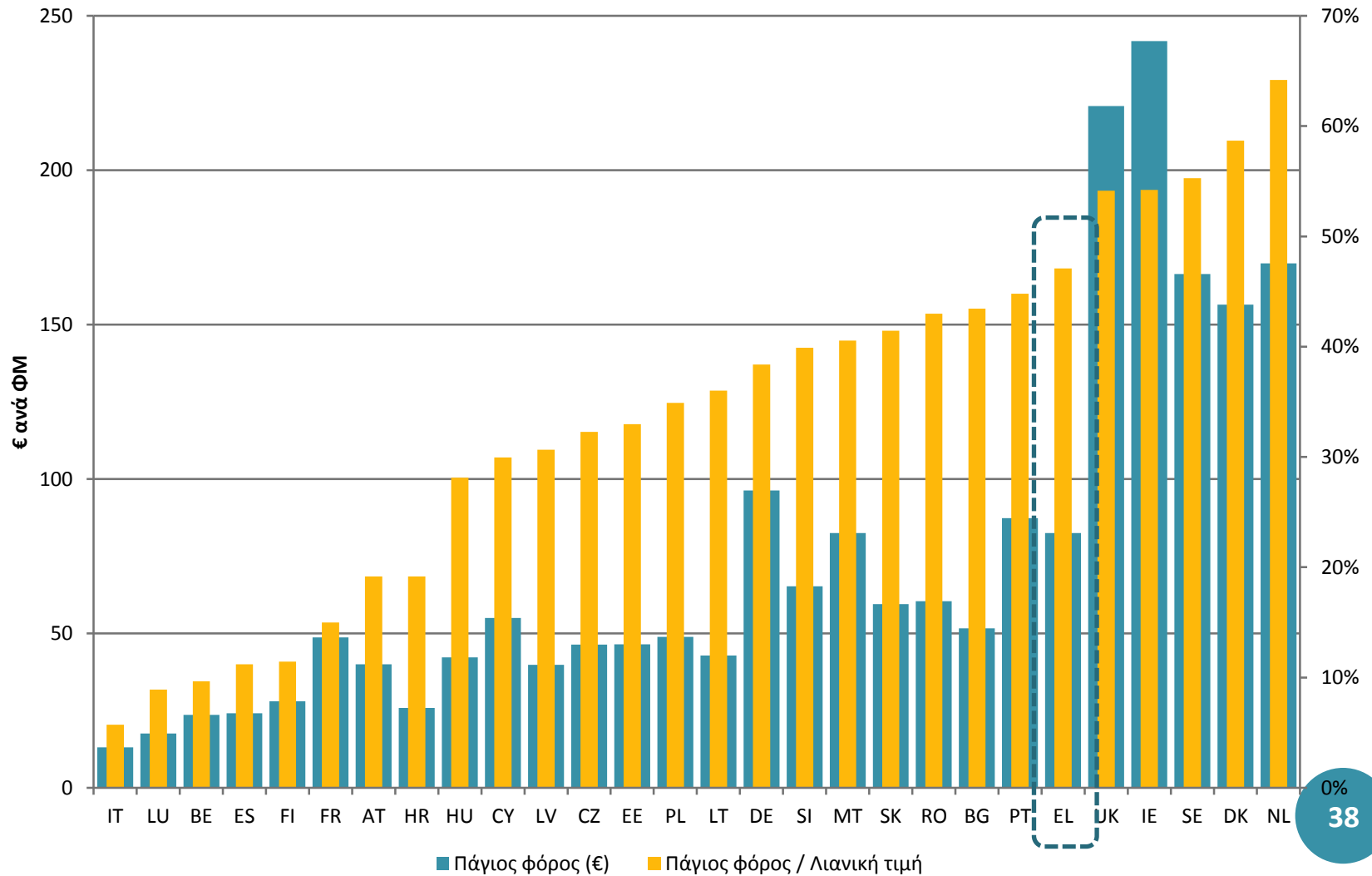

Πηγή: EU/TAXUD, Excise Duty Tables, January 2014

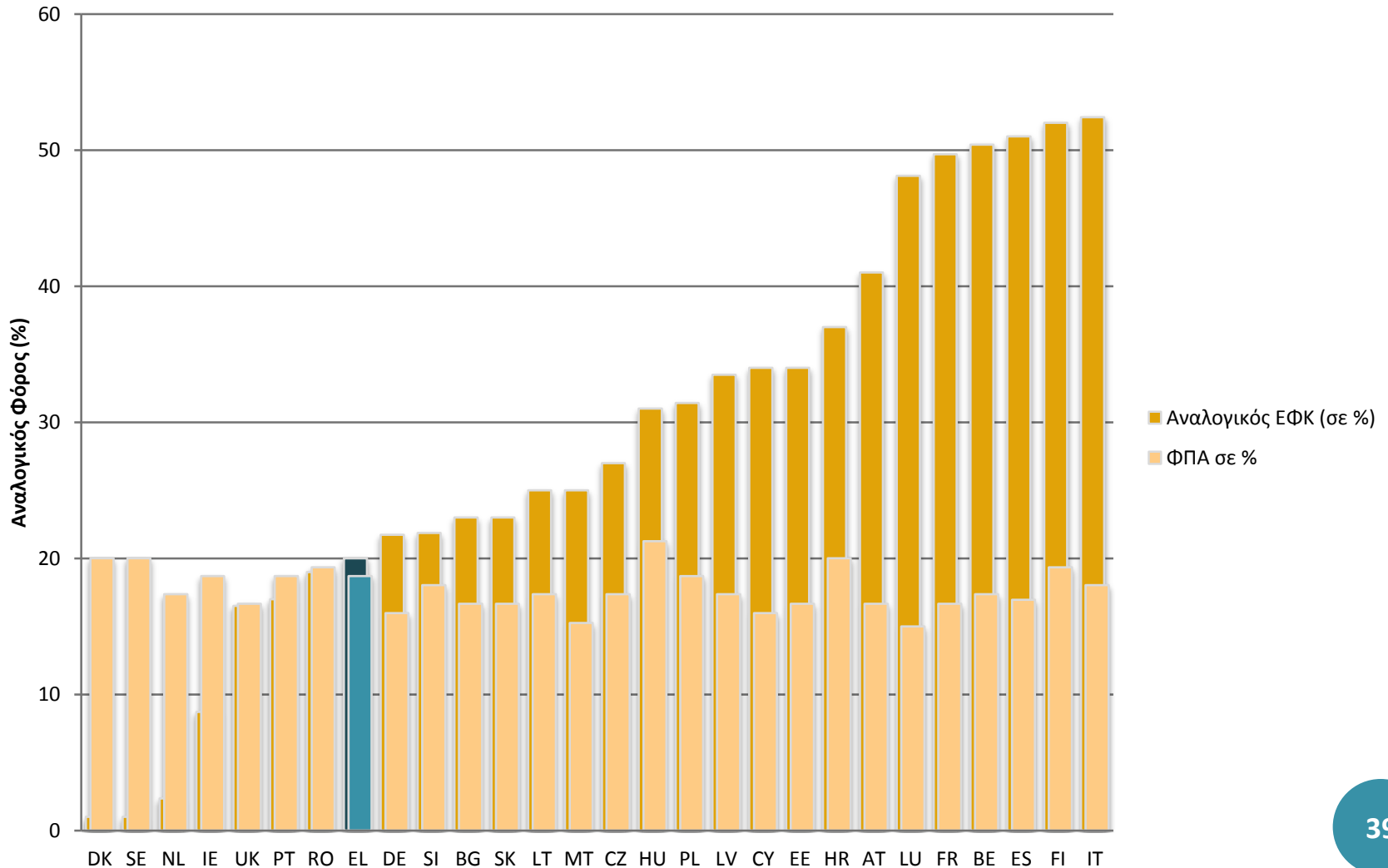
Ο συνολικός φόρος στα τσιγάρα ανά φορολογική μονάδα στην ΕΕ-28 (επί της ΜΣΤ)

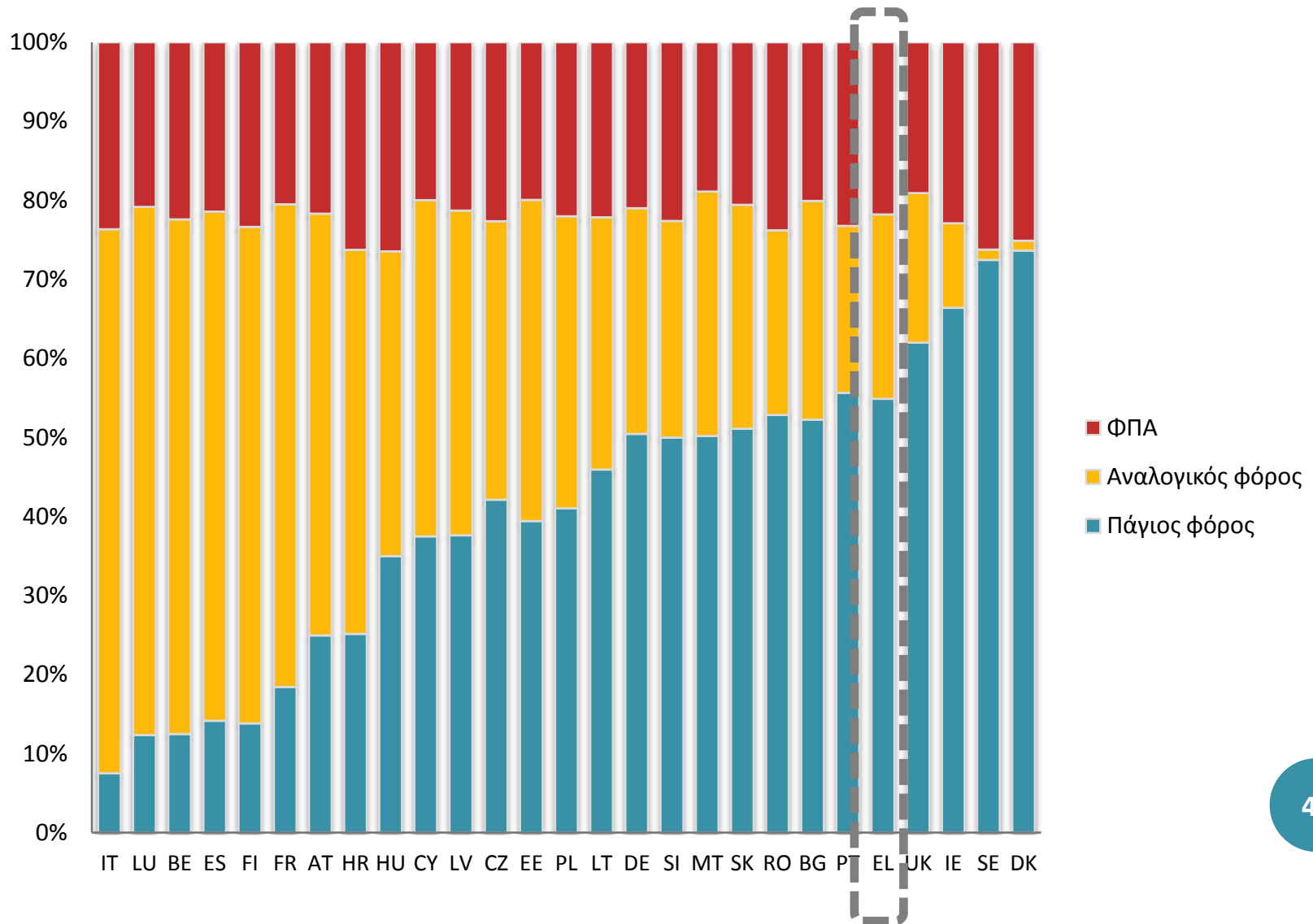
Η πάγια φορολογία των τσιγάρων στην ΕΕ-28

0%
38

Η αναλογική φορολογία των τσιγάρων στην ΕΕ-28

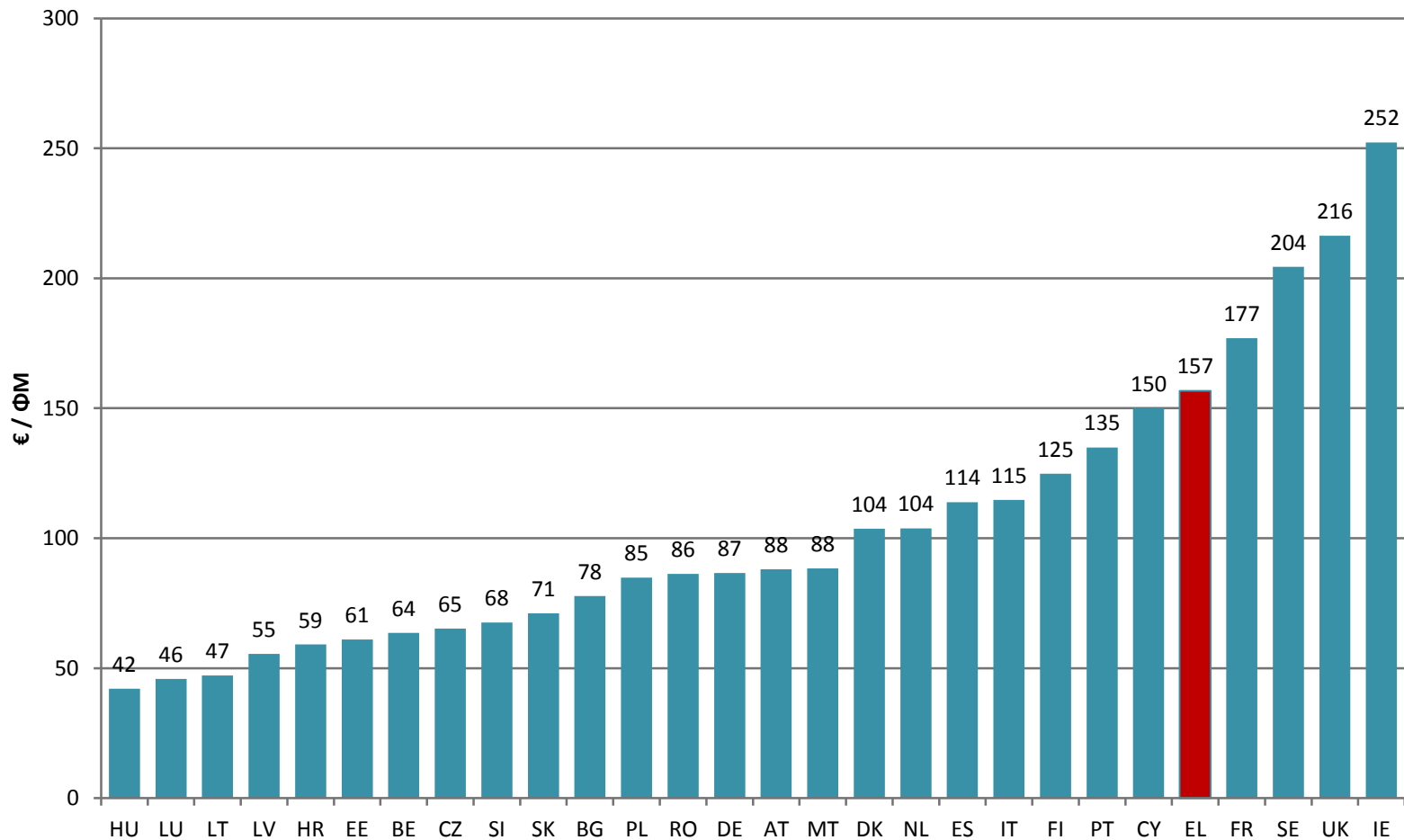
Η διάρθρωση της φορολογίας των τσιγάρων στην ΕΕ-28

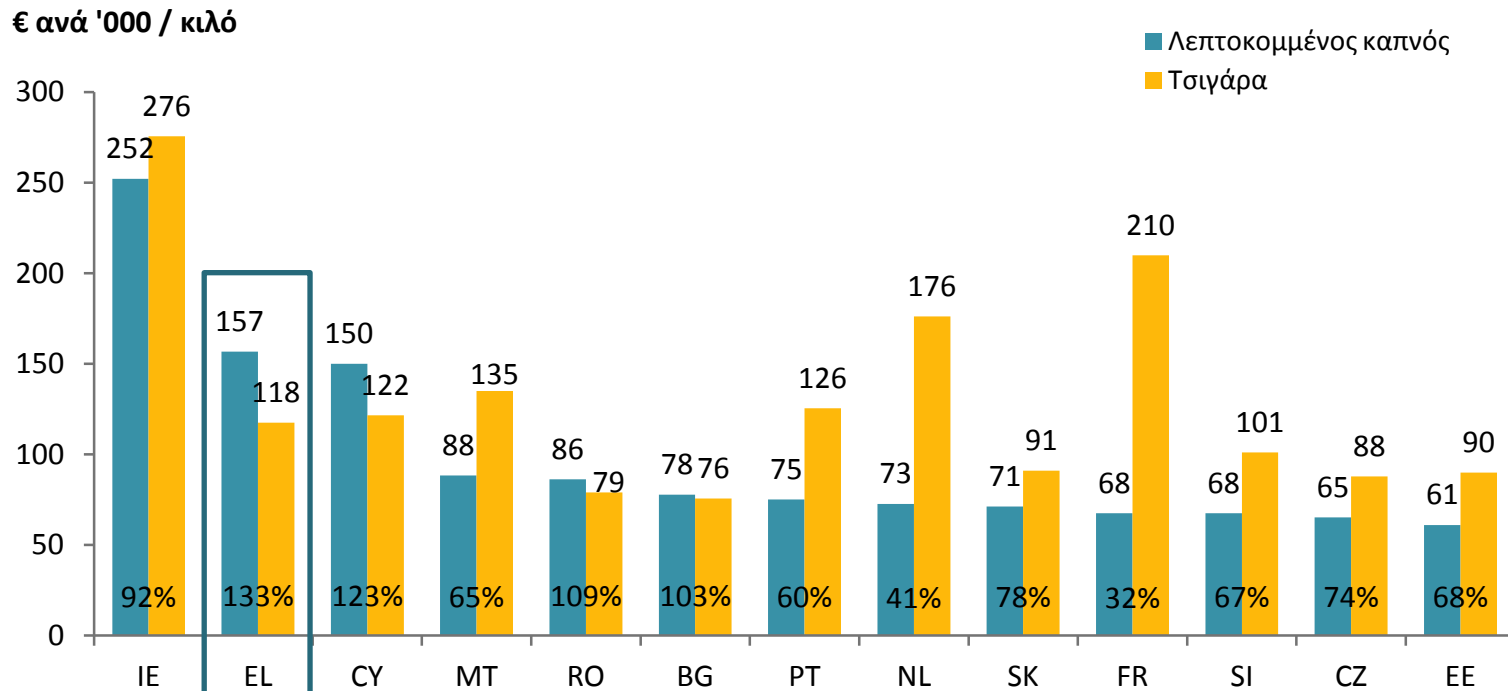

Ο συνολικός ΕΦΚ στο λεπτοκομμένο καπνό στην ΕΕ-28

Συνολικός ΕΦΚ στο λεπτοκομμένο καπνό

Σχέση μεταξύ ελάχιστου ΕΦΚ στο λεπτοκομμένο καπνό και στα τσιγάρα

Ο πάγιος φόρος στο λεπτοκομμένο καπνό στην Ελλάδα είναι κατά 33% υψηλότερος από τον ελάχιστο ΕΦΚ στα τσιγάρα. Η διαφορά αυτή είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ-28*

Πηγή: EU/TAXUD. Excise Duty Tables. January 2014

*Περιλαμβάνονται στοιχεία για τα κράτη μέλη που ήταν διαθέσιμα

Παράρτημα 3: Αναλυτικά αποτελέσματα σεναρίων

Σύνοψη αποτελεσμάτων σεναρίου βάσης

Σενάριο βάσης	2013	2014	2015	2016
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	22.718	22.060	22.222	22.382
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	18.428	17.487	17.768	18.160
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	4.290	4.573	4.445	4.223
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	18,9%	20,7%	20,0%	18,9%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	2.952	2.880	2.876	2.800
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	2.452	2.287	2.308	2.248
Χύμα Καπνός (τόνοι)	500	592	568	552
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	16,9%	20,6%	19,8%	19,7%
Φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	3.186	3.108	3.156	3.207

Σενάριο Β: Αποτελέσματα έναντι σεναρίου βάσης

Διαφορά με το σενάριο βάσης	2014	2015	2016
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	-199	-1,090	-1,195
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	-493	-2,143	-2,194
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	294	1,053	999
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	1.5%	6.0%	5.8%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	27	126	128
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	21	107	109
Χύμα Καπνός (τόνοι)	5	20	19
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	0.0%	-0.2%	-0.2%
Σύνολο φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	-12	-49	-51

Σενάριο Γ: Αποτελέσματα έναντι σεναρίου βάσης

Διαφορά με το σενάριο βάσης	2014	2015	2016
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	274	1,345	2,113
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	415	1,888	2,860
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	-141	-543	-746
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	-0.9%	-3.4%	-4.7%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	144	802	618
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	166	883	696
Χύμα Καπνός (τόνοι)	-22	-80	-78
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	-1.7%	-6.5%	-5.8%
Σύνολο φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	27	151	177

Σενάριο Δ: Αποτελέσματα έναντι σεναρίου βάσης

Διαφορά με το σενάριο βάσης	2014	2015	2016
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	67	304	312
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	100	429	427
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	-34	-124	-115
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	-0.2%	-0.8%	-0.8%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	122	679	690
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	137	734	742
Χύμα Καπνός (τόνοι)	-15	-54	-53
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	-1.3%	-5.3%	-5.4%
Σύνολο φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	12	80	83

Συγκριτικά αποτελέσματα εναλλακτικών σεναρίων για το 2015

2015	Βασικό Σενάριο	Αύξηση φόρων	Προσέγγιση ΜΟ ΕΦΚ ΕΕ28	Μείωση ελάχιστου ΕΦΚ και ΕΦΚ καπνού
		<i>Διαφορά από Σενάριο Βάσης</i>		
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	22.222	-1,090	1,345	304
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	17.768	-2,143	1,888	429
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	4.445	1,053	-543	-124
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	20,0%	6.0%	-3.4%	-0.8%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	2.876	126	802	679
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	2.308	107	883	734
Χύμα Καπνός (τόνοι)	568	20	-80	-54
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	19,8%	-0.2%	-6.5%	-5.3%
Σύνολο φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	3.156	-49	151	80

Συγκριτικά αποτελέσματα εναλλακτικών σεναρίων για το 2016

2016	Βασικό Σενάριο	Αύξηση φόρων	Προσέγγιση ΜΟ ΕΦΚ ΕΕ28	Μείωση ελάχιστου ΕΦΚ και ΕΦΚ καπνού
		<i>Διαφορά από Σενάριο Βάσης</i>		
Σύνολο αγοράς τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	22.382	-1,195	2,113	312
Νόμιμη αγορά τσιγάρων (εκατ. τσιγάρα)	18.160	-2,194	2,860	427
Αφορολόγητα τσιγάρα (εκατ. τσιγάρα)	4.223	999	-746	-115
Μερίδιο αφορολόγητων τσιγάρων	18,9%	5.8%	-4.7%	-0.8%
Σύνολο αγοράς λεπτοκομμένου καπνού (τόνοι)	2.800	128	618	690
Νόμιμος λεπτοκομμένος καπνός (τόνοι)	2.248	109	696	742
Χύμα Καπνός (τόνοι)	552	19	-78	-53
Μερίδιο του χύμα καπνού στην αγορά καπνού	19,7%	-0.2%	-5.8%	-5.4%
Σύνολο φορολογικά έσοδα καπνικών προϊόντων (εκατ. €)	3.207	-51	177	83